

MATEMATIK- OG LÆSETRÆNING I EN FODBOLDKLUB

Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen

2013:8

Matematik- og læsetræning i en fodboldklub

Evaluering af Projekt Helhed i B 1909

Sigrid Alison Rytz

Lars Elbæk

Bjarne Ibsen

Matematik- og læsetræning i en fodboldklub: Evaluering af Projekt Helhed i B 1909

Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Støttet af Boldklubben B 1909 og Bikubenfonden

Udgivet 2013
ISBN 978-87-92646-83-5

Serie: Movements, 2013:8
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Colourbox
Forsidelayout: UniSats
Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

Der er udarbejdet en selvstændig projekthjemmesiden for Projekt Helhed. Læs mere på:
<http://projekthelhed.sdu.dk>

Indhold

DEL 1. Introduktion til evalueringen, til projektet og til dets parter	5
Indledning.....	5
Projekt Helhed.....	5
Formålet med evalueringen.....	5
Evalueringmetode og design.....	6
Overblik over data.....	8
Validering.....	9
Helhedstrekanten.....	9
De fire parter i projektet: B1909, Projekt Helhed, skolerne og børnene	10
DEL 2. Struktur, analyser og resultater.....	16
Projekt Helheds opbygning, metoder og daglige virke.....	16
1. Fagtræning i B1909s klublokaler med 1. classes årgang fra H.C. Andersen Skolen.....	16
2. Fodboldskole og fagtræning i B1909	20
3. Fodboldmatematik med Lars Buchardt og Klaus Lytken.....	21
Helhedstrekanten og effekterne af samarbejdet mellem skole, fritid og familierne.....	23
Projekt Helhed set fra skolehjørnets perspektiv	23
Projekt Helhed set fra foreningshjørnets perspektiv	28
Projekt Helhed set fra familiehjørnets perspektiv	33
Et kik på projektets egne data	36
DEL 3. Diskussion og konklusion.....	38
Tema 1: Partnerskaber	38
Tema 2: Fagtræningens indhold og metode	41
Tema 3: Effekterne af en helhedsindsats.....	45
Tema 4: Betydningen af skolernes og B1909s indbyrdes placering og stedernes fysiske rammer	47
Afsluttende bemærkninger.....	50
Litteraturliste.....	52

DEL 1. Introduktion til evalueringen, til projektet og til dets parter

Indledning

Denne rapport indeholder en evaluering af Projekt Helhed, der er et treårigt skole-fodboldprojekt, som Bikubenfonden har finansieret. Projektet, som blev påbegyndt i 2011, udløber i vinteren 2013, og man ønskede fra projektets side en ekstern evaluering af effekterne, samarbejdet og de metoder, som er anvendt i projektet. Denne evaluering blev påbegyndt i februar 2013 og afsluttet juli samme år.

Projekt Helhed

Projekt Helhed er et undervisnings- og fodboldprojekt, hvor en særligt tilrettelagt undervisning i primært matematik og dansk for børn i indskolingen på forskellig vis kobles sammen med fodboldtræning og foreningskultur. Undervisning og fodboldtræning foregår primært i boldklubben B1909s lokaler og tilhørende fodboldbaner i et samarbejde mellem B1909 og Vollsmoseskolerne H.C. Andersen Skolen og Abildgårdskolen, som også stiller sportshaller og lærerkræfter til rådighed for projektet.

Missionen med projektet er at udvikle et fodboldaktivitets- og læringsforum for indskolingsbørn i Vollsrose, der løfter børnenes faglige niveau ved at motivere til en større skoleindsats, og som samtidig er støbeske for udvikling af nye fodboldtalenter i B1909.

Visionen med projektet er at opnå en nytænkende tilgang til elevernes engagement i lærings- og fodboldaktiviteterne baseret på en helhedstankegang.

Formålet med evalueringen

Formålet med evalueringen er følgende:

- a. At bidrage til at kvalificere og udvikle projektet.
- b. At sætte projektet ind i en teoretisk ramme i forhold til f.eks. læring, sundhed, frivillighed, integration og urolige børn.
- c. At kvalificere argumenterne i debatten omkring idræt i skolen i sammenhæng med foreningsregi.
- d. At kvalificere det faglige grundlag for en eventuel beslutning om at forankre projektet mere permanent.
- e. At skabe det faglige grundlag for at give en kvalificeret vurdering af, om projektet kan gennemføres med samme effekt i andre lignende boligområder.
- f. At være grundlag for udarbejdelsen af et større forskningsprojekt (ph.d.), hvor effekterne af projektet undersøges med en større dybde, end denne evaluering giver mulighed for.

Evalueringen omfatter tre dele. Gennemførelse af en evaluering, som har resulteret i nærværende evalueringsrapport, afholdelse af en inspirationsworkshop og udarbejdelse af et inspi-

rationsmateriale om projektet og dets effekter.

Inspirationsworkshoppen, som blev afholdt 13. juni 2013, havde tre overordnede formål. Det første formål var at kvalificere og validere de foreliggende analyser og vurderinger af projektet. Det andet formål var at promovere Projekt Helhed overfor udvalgte interessenter fra skoler, kommuner og andre organisationer med interesse for projektet. Endelig skulle workshoppen også give inspiration til inspirationsmaterialet.

Inspirationsmaterialet består af en hjemmeside, hvor resultaterne fra evalueringen fremstilles i kort form. Hjemmesiden indeholder bl.a. et oplæg til et **øvelseskatalog** og en beskrivelse af projektets struktur og samarbejdspartnere. Ideen bag hjemmesiden er, at den både skal være til gavn for projektet fremadrettet, men også give inspiration til nye projekter andre steder i landet.

Evalueringsmetode og design

Evalueringen er gennemført ved semi-strukturerede interviews af nøglepersoner fra B1909 og fra skolerne. Der er også foretaget tæt deltagende observation af to elever fra 2. klasse på H. C. Andersen Skolen og én elev fra Abildgårdskolen fra de mødte om morgenen i skolen og hele dagen i både skolen og i B1909, indtil de om eftermiddagen kom hjem. Børnene var dagen igennem blevet opfordret til at tage billeder med et kamera, de havde fået udleveret. I hjemmet blev der til sidst foretaget et semi-struktureret interview af forældrene, og et par dage senere blev barnet interviewet med udgangspunkt i billederne, som barnet havde taget.

Desuden er der foretaget observationer af aktiviteterne i B1909 i både klublokalet og i hallen, og der er foretaget observationer af fodboldmatematikken på H.C. Andersen Skolen. Endelig er der foretaget observationer ved diverse mødeaktiviteter i B1909 og ikke mindst kommunikeret jævnligt med projektlederen over e-mail og telefon.

Interviewene med de voksne bestod af tre dele:

1. Personens baggrund og motiver for samarbejdet med Projekt Helhed.
2. Projektets effekter på barnets trivsel, den faglige udvikling og læringsparathed.
3. Udfordringerne og fordelene i samarbejdet med Projekt Helhed.

Den semi-strukturerede tilgang til interviewet betød, at interviewguiden hovedsageligt var vejledende, og at interviewet mere havde karakter af en samtale, hvor man kunne forfølge interessante emner og informanternes fortællinger. Interviewene foregik på skolerne og i B1909 i de lokaler, som informanterne selv foretrak for at skabe trykthed i situationen, og fordi rummene også indeholder betydninger i forhold til det fortalte (Kvale 1997).

I de tætte deltagende observationer af børnene tilstræbtes det at indtage rollen som den "atypiske voksne" (Gulløv og Højlund 2006). Det betyder, at man deltager på lige vilkår i børnenes dag og indgår i de regler og den kultur, som er gældende for barnet. Formålet er at skabe tillid. Ikke bare hos barnet, der observeres, men også hos alle andre voksne og børn. Dermed tilstræbtes det, at aktiviteterne og relationerne mellem børnene bliver så autentiske og normale som muligt til trods for observatørens tilstedeværelse. I det efterfølgende interview

af børnene blev billederne anvendt som inspiration for interviewet, hvor børnene selv kunne vælge, hvad de ville snakke om ud fra billederne. Ved denne metode får børnene teten i interviewet og er med til at styre samtalen, som dermed bliver mere tryk og uformel for barnet uden forventninger om, at der er ”rigtige” svar på spørgsmålene (Karoff 2010).

Alle interviews og observationer blev efterfølgende transskriberet og efter behov fulgt op enten skriftligt eller personligt. Eksempelvis dukkede der uddybende spørgsmål op på baggrund transskriptionen af et interview med en lærer. Disse spørgsmål blev e-mailet til læreren, som et par dage efter sendte svarene retur også pr e-mail. Svarene indgik i analysen på lige fod med selve interviewet. Analysen af transskriptionerne blev foretaget ved hjælp af analyseprogrammet Nvivo. Analysen foregik deduktivt, det vil sige transskriptionerne og observationerne blev gennemgået ud fra overordnede temaer, som på forhånd var fastlagt ud fra både opgaveformuleringen og ud fra noter undervejs i evalueringsperioden. Dog var der i analysefasen åbenhed for nye temaer, når de dukkede op, således at disse også blev inkluderet i analysen. Eksempelvis var temaet om ”trivsel” fastlagt ud fra opgaveformuleringen. Det betød, at hver gang et tekststykke i transskriptionen eller observationen omhandlede trivsel, blev tekststykket kodet som trivsel. Temaer, der dukkede op undervejs, var f.eks. om ”frivillighed” eller ”rødt og gult kort”. Efter at have kodet alle transskriptioner og observationer, blev de mest relevante temaer genlæst og analyseret.

Valget af interviewdeltagere er baseret på en dialog med projektlederen. Lærerne er udvalgt efter, at de repræsenterer de to skoler og undervisningen for de børn, der deltager i projektet. Børnene er udvalgt efter, at de repræsenterer de to skoler, både piger og drenge, forskellig etnisk og kulturel baggrund og forskellige klassetrin. Børnene er dog alle en del af den gruppe af børn, der deltager mest i projektet, og som har fået de bedste resultater. Børnenes forældre er ligeledes meget engagerede i deres børns fritidsliv, hvilket ikke er det typiske billede for de børn, der deltager i projektet. Men her er målet med at få adgang til observationer og interviews gået forud for at finde børn, der repræsenterer det brede socioøkonomiske billede, hvilket måske har betydet, at der mangler visse nuancer i evalueringen. Dette forsøger observationerne af børnene og deres kammerater dog at tage højde for.

Evalueringen endte med kun at anvende kvalitative undersøgelsesmetoder. Dermed kan de udsagn og holdninger, der gives udtryk for i evalueringen, betragtes som en dybdegående belysning af et tema, hvor meningen er, at vi skal lære noget om temaet fra forskellige vinkler. Styrken i den kvalitative tilgang ligger i, at flere parter får mulighed for at belyse temaet (Flyvbjerg 2006). En mere kvantitativ metodetilgang havde dog været både interessant og hensigtsmæssig, da man dermed havde haft mulighed for at foretage en mere formel generalisering af f.eks. de skolefaglige effekter i projektet. Dette blev også tilstræbt, man var af forskellige grunde ikke muligt.

Blandt andet har evalueringen forsøgt at indhente resultater fra de nationale tests af børnenes skolefærdigheder for at sammenligne tallene for børnene, der har deltaget i projektet, med børn fra de samme skoler, der ikke har deltaget. Det var desværre ikke muligt, da disse tal er fortrolige og kun til brug for de enkelte lærere. Derudover tester de nationale test ikke årligt i fagene, hvorved en analyse af udviklingen i børnenes skolefærdigheder ikke var mulig.

Evalueringen har også undersøgt muligheden for at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, men den korte tid til evalueringen gjorde, at dette ikke lod sig gøre.

Som en tredje kvantitativ tilgang forsøgte evalueringen at foretage en statistisk bearbejd-

ning og analyse af projektets egne omfattende data af børnenes resultater. Hver eneste gang et barn har forbedret sine resultater, har man noteret det i et Excel regneark.

Da Excel indeholder forskellige talbehandlingsfunktioner, burde man kunne foretage en analyse af disse resultater. Desværre er resultaterne hverken noteret logisk nok eller i brugbare formater, så talbehandlingsfunktionerne kunne anvende data. En mulighed var, at man skrev resultaterne om i logisk rækkefølge med de rette formater, men det er et omfattende arbejde, som de til evalueringen bevilgede ressourcer ikke har givet mulighed for at udføre.

Endeligt havde det været interessant med objektive målinger af børnenes fodboldevner, kondition eller fysiske aktivitetsniveau i sammenligning med en kontrolgruppe. Dette forudsatte dog, at børnene var blevet testet tidligt i projektføreløbet, og det ville også kræve mere tid og flere ressourcer, end der er tildelt denne evaluering.

Overblik over data

Dato	Datatype	Beskrivelse
1. februar	Semi-struktureret Interview og passiv observation.	Første indtryk af Projekt Helhed. Indledes med interview af projektleder. Efterfølgende observation af aktiviteterne i klublokalet.
6. februar	Passiv observation.	Observation af 1. klassen fra HCA skolens aktiviteter i klublokalet.
19. februar	Passiv observation og uformelt interview.	Observationer og uformelle bandede interviews med projektledere og projektmedarbejderne.
25. februar	Semi-strukturerede interviews og generalforsamling i B1909.	Interview med fire nøglepersoner fra B1909 og om aftenen generalforsamling i klubben.
27. februar	Semi-struktureret interview.	Interview med en forælder, som er flyttet fra Vollsmose, hvis barn tidligere var med i Projekt Helhed.
7. marts	Semi-struktureret interview.	Interview med en klasse/dansklærer i 1. klasse på HCA.
11. marts	Deltagende observation.	Deltagende observation af pige fra 2. klasse på HCA. Hun er af irakisk oprindelse, har to trillingebrødre og er meget aktiv i klubben. Bor med sine fire søskende og mor og far i et parcelhuskvarter i den sydlige ende af Vollsmose.
12. marts	Semistruktureret interview.	Interview med fodboldmatematiklærer fra HCA.
13. marts	Deltagende observation.	Observation af dreng fra 2. klasse på HCA. Han er dansk og bor i et lejet rækkehus sammen med sine tre søskende og sine forældre midt i Vollsmose.
18. marts	Deltagende observation.	Observation af dreng fra 1. klasse på Abildgårdskolen. Han er af pakistansk oprindelse og bor med sin storebror, mor og far i et af højhusene i Vollsmose.
21. marts	Semi-struktureret interview og passiv observation.	Interview af klasse/dansk lærer i 1. klasse på Abildgårdskolen. Observation af fodboldmatematikken HCA.
6. maj	Møde deltagelse.	Projekt Helheds styregruppemøde, efterfølgende møde med blandt andet formanden for Region Syddanmark.
5. juni	Interview.	Opfølgende interview med projektlederen.
13. juni	Inspirationsworkshop.	Observationer mm.
Løbende	Telefonsamtaler, e-mails og uformelle møder.	Undervejs i hele forløbet er der foretaget flere telefonsamtaler, e-mail-korrespondancer og møder med projektlederen.

Validering

Torsdag d. 13. juni 2013 blev der afholdt en workshop for Projekt Helhed, hvor et af delformålene var at validere evalueringsrapportens indhold. På deltagerlisten var der repræsentanter fra de familier, skoler og ledere fra B1909, der alle har berøring med projektet i det daglige. Derudover var der til workshoppen repræsentanter fra Odense kommunes skoleafdeling, Institut for Idræt og Biomekanik på Syddansk Universitet, Bikubenfonden og Dansk Skoleidræt. Alle deltagere på workshoppen havde forinden fået tilsendt et udkast af evalueringsrapporten og kunne til selve workshoppen og efterfølgende kommentere rapporten. Til selve workshoppen blev flere temaer diskuteret, og efterfølgende blev teksten flere steder udbygget og tilpasset. Efter workshoppen er der ligeledes blevet emailt kommentarer til både workshop og rapport, som også er anvendt.

Valideringen af nærværende evalueringsrapport anses derfor for at være god.

Helhedstrekanten

Som nævnt i indledningen er helhedstrekanten en del af projektets vision.

Visionen med projektet er at skabe en nytænkende tilgang til elevernes engagement i lærings- og fodboldaktiviteterne baseret på en helhedstankegang, som illustreres i nedenstående figur:

Hjørnerne i Helhedstrekanten illustrerer følgende:

- a) Elevernes institutionsliv, dvs. skole og SFO.
- b) Deres fritidsliv, dvs. fritidsaktiviteter, venner m.m.
- c) Deres familieliv, dvs. søskendeforhold, kommunikation med forældre, forældresamarbejde og forældreopbakning.

Idéen bag projektet er, at man ved at inddrage og kombinere de tre hjørner i Helhedstrekanten for det enkelte barn vil kunne motivere til både en større skoleindsats og en større fodboldindsats, hvilket vil have en positiv effekt på elevens faglige niveau, sundhed, generelle trivsel og fodboldfærdigheder.

Børn- og Ungeforvaltningen i Odense Kommune har i flere år anvendt denne tilgang i forbindelse med holdningsbearbejdende undervisning i Odense Kommunes folkeskoler (Hansen og Pedersen 2006).

Her defineres Helhedstrekanten som netværkstrekanten, og det forklares, at ”*trekanten er en metode til at indfange eller synliggøre forskellige aspekter ved et menneskes dagligdag/liv, som er væsentlige for forståelsen af det enkelte menneskes måde at handle og agere på i forskellige situationer.*” (Hansen og Pedersen 2006, 12). Helhedstrekanten kan således betegnes som en metode til at opnå erkendelser om det enkelte barns eventuelle problemer og årsagssammenhænge.

Næstformand i B1909 Christian Frederiksen henviser til en undersøgelse fra halvfjerdserne af unge kriminelle i Vollsmose, hvor det først lykkedes at få de unge ud af kriminalitet, da man inddrog alle tre parter i trekanten i indsatsen. Christian Frederiksen forklarer, at hvis fodboldindsatserne i B1909 skal nytte og have gode effekter, så er det nødvendigt, at alle hjørner i trekanten arbejder sammen. Men også at man erkender, at der for hvert eneste barn gælder en ”ny trekant”, hvor det ene hjørne i trekanten kan have større betydning end det andet, så man derfor må vurdere fra sag til sag.

Netværkstrekanten er således i løbet af årene blevet omformuleret til Helhedstrekanten. Og man er gået væk fra blot at anvende den som et belysningsværktøj, til at det nu er et fundament for projektets vision og en samarbejdsform og indsatsmetode, som klubben anvender i forhold til børnene.

De fire parter i projektet: B1909, Projekt Helhed, skolerne og børnene

B1909

Foreningen B1909 blev stiftet i 1909. Deraf navnet. Boldklubben var dengang for arbejderklassens mænd og drenge og startede med at have baner og lokaler i Odenses midtby. Klubbens storhedstid var i 1960'erne, hvor seniorholdet vandt både pokalfinaler og danske mesterskaber. I 1969 flyttede boldklubben sit virke til Vollsmose, hvor de nye klublokaler og baner var i verdensklasse efter den tids standarder (Weins og Ammons 2013).

Vollsmose-området var et helt nybygget område, som skulle huse Odenses voksende arbejderklasse, der bl.a. ønskede sig bedre boligforhold, end man fandt i midtbyen (Weins og Ammons 2013). Men Vollsmose-bydelen har forandret sig meget, siden boldklubben flyttede ind i 1969. Danmark oplevede i 1970'erne en stor tilstrømning af indvandrere og flygtninge. Mange af de mennesker, der kom til landet, søgte ud til Vollsmose (Berthelsen 2001). I dag huser Vollsmose 78 forskellige nationaliteter (Weins og Ammons 2013; Vollsmose.dk 2013). Fortællingen om bydelen er nu i høj grad dikteret af de udfordringer, der er opstået i kølvan-

det på de kulturelle sammenstød og sociale udfordringer, som området præges af. Temaer som integration, kulturelle forskelle og social ulighed fylder ikke bare for beboerne i bydelen, men også for H.C. Andersen Skolen og Abildgårdskolen og for B1909 (Berthelsen 2001; Flyvbjerg og Ziegler 2013; Politiken.dk 2013; «Fremtidens Vollsmose. Spor 1. Udredningsrapport og faktakatalog om Vollsmose», 2012).

Klubben har siden 1960'erne ikke leveret tophold og topresultater, og da man indgik i FC Fyn-samarbejdet sammen med B1913 og Dalum Fodboldklub i 2005, stoppede B1909 samtidig med at have eget 2. divisionshold. I februar 2013 opløstes FC Fyn samarbejdet, da samarbejdsorganisationen gik konkurs (M. Hansen 2009; Weins og Ammons 2013; Berthelsen 2001).

B1909 står således ved evalueringens start i et vadeded i forhold til, hvilke sportslige ambitioner og retninger den skal tage fremover. I øjeblikket (foråret 2013) ligger klubben nummer 1 i Fynsserien, men konsekvensen af det afbrudte samarbejde er endnu ikke afklaret (Rasmussen 2013).

Om udfordringerne, som klubben står med i forhold til fremtiden, forklarer klubbens næstformand Christian Frederiksen:

"B1909 kan ikke drive en fodboldklub på almindelige betingelser som andre fodboldklubber, fordi det boligområde, vi ligger i, har i de sidste 20 år ændret sig markant, hvor 80 % af dem, der bor i området, er på overførselsindkomst, 25 % af børnene flytter ud af bydelen hvert år, 31 % af børnene er af enlige forsørgere, og ca. 80 % af vores medlemmer er af anden etnisk herkomst end dansk. Derfor har B1909 været nødt til at tage en række initiativer i samarbejde med områdets skoler, kirken, boligselskaberne og afdelingsbestyrelserne, gymnasiet, ungdomsklubber, ungdomsskole, erhvervsliv og foreninger for at være med til at forbedre det sociale liv for områdets børn og unge. Derfor er børnenes fritid en vigtig faktor i deres videre liv, og her kommer B1909 i også ind".

Som reaktion på udfordringerne i området startede man i 1995 for fondsmidler en fodboldskole på den nu nedlagte Humlehaveskole, hvor børn fra de største klasser kunne komme og få fodboldundervisning både i deres skoletid og efter skole. På den måde gav man børnene en introduktion til klubben og samtidig et fritidstilbud, der gav et større medlemstal i klubben. Fodboldskolen har været gennem flere forandringer og er i dag et kommunalt finansieret tilbud for børn fra 0.- 4. klasse fra H. C. Andersen skolen og Abildgårdskolen.

I kølvandet på det øgede medlemstal i ungdomsrækkerne opstod der nye udfordringer med børn, som lavede ballade i tiden før og efter træningen. Derfor oprettede man i 1997 Værestedet, som B1909 tidligere finansierede ved hjælp af støtte fra erhvervslivet og fonde, og som i dag er finansieret af Odense Kommunes Fritidsafdeling men med lokaler i B1909. Her kan børnene være med sammen med en voksen klubleder, når de ikke træner fodbold i fodboldskolen eller på klubbens almindelige hold. Værestedet har en ansat leder, som er under pædagogisk uddannelse, og som også er træner i klubben. To tredjedele af lederens tid er tilegnet pædagogisk arbejde på Værestedet. Den sidste tredjedel af lederens tid er tilegnet klub- og træningsaktiviteter i B1909.

Projekt Helhed var i sin første periode fra 2008-2009 det tredje socialt orienterede tilbud i B1909, hvor man gav børn fra årgangene 0.-3. klasse noget mere end bare en klassisk fod-

boldtræning. Den anden projektperiode forløber fra 2010 til 2013.

For B1909 har disse sociale indsatser, og særligt Projekt Helhed, resulteret i et øget medlemstal og flere hold i børne- og ungdomsrækkerne (Due 2013a). Dermed har klubben vendt en negativ spiral, hvor man tilbage i 2010 kun havde ganske få hold.

Projekt Helheds udvikling

Projektleder og opfinder af konceptet for Projekt Helhed er Kenn Due. I 2007 og 2008 var Kenn Due skolelærer på H.C. Andersen Skolen og samtidig fodboldtræner i B1909s fodboldskole. På H.C. Andersen Skolen overtog projektlederen klasselærerfunktionen for ”*en urolig og energifyldt 1. klasse*”. For at få styr på klassen valgte han at få noget af energien over i en vekselvirkning mellem bevægelse og noget fagligt. Da han samtidig var træner i B1909, var det nærliggende at kombinere sin trænergerning med denne 1. klasse, og han fik derfor oprettet både et pige- og et drengefodboldhold, som dermed blev en del af B1909. Det viste sig at være en god metode, at han som skolelærer også kunne agere i børnenes fritid på fodboldbanen. Projektlederen forklarer:

”Kort vil jeg sige, at Projekt Helhed har sit udspring i mit lærervirke, dvs. skolen, hvor jeg har ønsket en bro til fritidslivet. Fodbold er fantastisk populært hos især drengene, og da jeg gennem mit lærervirke kunne se, at drengene manglede noget motivation ift. skolen, så var det nærliggende at bruge deres fritidsinteresse, nemlig fodbold.

Skolerne har en særlig styrke ift. forældrene, hvor fritidsinteressen har styrken i forhold til barnets venner og netværk. Samarbejdet er derfor gavnligt for både skolen og i dette tilfælde B1909. Det vigtige er dog at huske, at det centrale er, at vi gør det, fordi det er godt for barnet.”

Projektlederen udviklede frem til 2010 konceptet omkring Projekt Helhed. Dels i et lignende ghettoområde i Gellerup i Århus, og dels gennem det førnævnte etårige projektførløb. Projektet foregik dengang i et samarbejde med Fjordager IF og var støttet af Rockwoolfonden, hvor ønsket var at skabe gode rollemodeller og bruge fodbolden og projektet som et integrationsprojekt.

I 2010 søgte klubben i samarbejde med H.C. Andersen Skolen midler fra Bikubenfonden, som støttede projektet med 900.000 kr. til at gennemføre et treårigt forløb med start fra januar 2011. Pengene blev overført til H.C. Andersen Skolen, der står for ansættelsen af projektlederen. Han er således ansat som skolelærer, men med udførende praksis i fodboldklubben. Her står han for at planlægge og gennemføre aktiviteter og sikre samarbejdet mellem forældre, skoler og B1909. Fondsmidlerne rækker til 22 timers ansættelse om ugen, og H.C. Andersen Skolen supplerer med ti timer til i alt 32 timer om ugen. Det skal bemærkes, at ansættelsen af Kenn Due som projektleder beror på, at han indtil da også var almindelig fodboldtræner i B1909 og dagligt kom i klubben.

Til aktiviteterne, der foregår i B1909s klublokaler, er der yderligere to langtidslidende i aktivitet, som dels står for ’træningen’ i dansk, og dels står for dokumentationen af resultater.

På H.C. Andersen Skolen er Klaus Lytken ansat som skolelærer, hvor otte timer af hans fuldtidsansættelse er tilegnet til Projekt Helheds aktiviteter, idet han står for fodboldmatematik i H.C. Andersen Skolens egen idrætshal.

På Abildgårdskolen er Lars Buchard ansat som skolelærer. Ligeledes er syv timer af hans fuldtidsansættelse tilegnet Projekt Helheds aktiviteter. Han står også for fodboldmatematik i en hal, som Abildgårdskolen råder over, men også benyttes af B1909.

Undervejs fra det nuværende projektet, der startede i januar 2011, og frem til evalueringens påbegyndelse, har projektet været igennem en stor udvikling. Processen har dels været drevet af børnenes behov og dels af en gradvis større teoretisk og metodisk indsigt hos projektlederen baseret på de resultater og fremskridt, projektlederen oplever hos børnene. Initialt var projektet beregnet til ca. 45 børn, men ved evalueringens start har projektet haft berøring med mere end 250 børn.

Inspirationen til udviklingen af projektet er blandt andet hentet i det amerikanske skolekoncept ”KIPP Schools”, hvor man arbejder skolefagligt med børn, der har lignende sociale, etniske og kulturelle problemer og udfordringer, som mange børn i Vollsmose har. I KIPP Schools arbejder man efter principperne ”*focus on results, college from day one, work hard, and be nice*” («KIPP Public Charter Schools | Knowledge Is Power Program» 2013).

Derudover er projektet inspireret af en række af undersøgelser og metoder. I forhold til dansk handler det om læsning før skrivning, og at læsning med fordel kan trænes tidligt i livet, gerne hjulpet på vej af elektroniske læremidler (Christensen 2013; Thielemann 2013; E. Due 2008; «Metoden | Læsesucces» 2013). Projektlederen beskriver, hvordan han hos en 2. klasse i 2012 oplevede store læsevanskeligheder, hvor mange børn, særligt de fodboldinteresserede drenge, end ikke kunne læse de 120 mest almindelige danske ord. Kun tre ud af 30 elever kunne læse de 120 mest almindelige danske ord, og mange udviste ængstelse og lav selvforståelse overfor læsningen.

I 2013 fik en 1. klasse på 26 elever en daglig indsats igennem 14 uger med læsning. Derefter kunne alle undtagen tre børn læse de 120 mest almindelige ord. Den ene af de tre børn havde været i udlandet meget af tiden, og de to andre børn var godt på vej til at kunne de 120 ord.

I matematik oplever projektlederen samme tendens. Børn fra 3. klasse brugte lang tid på relativt simple regneopgaver med addition og subtraktion, som børnene for længst burde mestre på klassetrinnet. Efter de 14 ugers daglig træning, som de 26 elever fra 1. klasse fik i 2013, oplevede projektlederen, at børnenes kompetencer i addition og subtraktion langt overgik de kompetencer, som børnene fra 3. klasse havde.

Inspirationen til matematikken i projektet kommer ligeledes fra en række af artikler og undersøgelser. Også her er udgangspunktet, at jo tidligere man starter træningen, jo bedre er det for børnene, og at det kan være med til at forhindre talblindhed (Baker 2013; Tyre 2013; Lin 2011). Matematikundervisningen bør handle om forståelse af mængder, som skal give den vigtige talfornemmelse og ikke bare evnen til at regne præcist (Ejersbo 2012). Derudover er projektlederen inspireret af artikler omkring arbejdshukommelsen, og hvordan den er vigtig for læringen (Madsen og Ryttersgaard 2007).

Skolerne der er med i projektet

Skolerne, der deltager i projektet, ligger henholdsvis nord og syd for B1909s arealer i gåafstand til boldklubben hen over grønne arealer.

Luftfotoet viser B1909s placering i forhold til H.C. Andersen Skolen og Abildgårdskolen. Udsnittet er fra et område midt i Vollsmose og nord for de mest socialt belastede områder i bydelen.

H.C. Andersen Skole

H. C. Andersen Skolen ligger nord for B1909 i et område med rækkehuse og grønne arealer. Den blev bygget i år 2000 og har ca. 400 elever fordelt på to spor i hver årgang. Skoleinspektøren og afdelingslederen er begge med i styregruppen for Projekt Helhed. Skolen er en heldagsskole, hvor undervisningen for børnene i indskoling foregår fra kl. 8.00 til kl. 14.30. Skolen har en politik om inklusion af alle elever og har derfor ingen specialklasser. Skolen er dog samtidig den skole i landet med den største procentvise andel af elever med børne- og ungesager. Den har derfor mange sociale udfordringer i det daglige ved siden af de faglige udfordringer, som også præger børnegrupperne («Skoleporten H. C. Andersen Skolen» 2013).

H.C. Andersen Skolen er den skole, der er tættest tilknyttet Projekt Helhed, da det er der, projektleder Kenn Due er ansat med 32 timer om ugen og Klaus Lytken med otte timer om ugen. Skolens indskolingselever har derfor en større andel af aktiviteter i projektet. Dette udbygges senere i rapporten.

Abildgårdskolen

Abildgårdskolen er beliggende syd for B1909 adskilt af en lille vej. Vest for skolen findes et gymnasium, og til de andre sider er der grønne områder. Skolen blev bygget i 1973 og er i øjeblikket ved at blive gennemgående moderniseret. Skolen har ca. 600 elever fordelt på fire spor, hvoraf de tre er almenklasser og den fjerde en specialklasse. Andelen af tosprogede elever er ca. 90 %. Abildgårdskolen er ligeledes en heldagsskole, hvor børnene i indskoling går i skole fra kl. 8.00 til kl. 14.25. («Skoleporten Abildgårdskolen», 2013). Skolelederen og afdelingslederen på skolen er begge med i styregruppen for Projekt Helhed.

På Abildgårdskolen er Lars Buchard ansat som fuldtidsskolelærer. Syv timer af hans ansættelse er tilegnet til Projekt Helheds aktiviteter som fodboldmatematiktræner.

Børnene i projektet

Børnene, som deltager i Projekt Helhed og i B1909s andre aktiviteter, er hovedsageligt lokale børn, dvs. børn fra Vollsmose og af anden etnisk herkomst end dansk («Fremtidens Vollsmose. Spor 1. Udredningsrapport og faktakatalog om Vollsmose» 2012). Der gælder særlige udfordringer i inklusionen af børn af anden etnisk herkomst i foreningslivet, da forældrene ofte har et stærkt begrænset kendskab til foreningsidrætten og dermed mindre tillid og tro på, at en forening er god for deres børn. Forældrene ser ikke foreningsidrætten som en naturlig og central del af deres børns opvækst og bakker derfor mindre op omkring deltagelsen i idrætten. (Nielsen 2013; Rasmussen 2008). Omvendt så ses netop foreningsidrætsdeltagelsen som særlig positiv for integrationen og skoling af de demokratiske principper (Gregersen 2013; Rasmussen 2008). Flere nøglepersoner i B1909 udtaler dog, at fodbold nyder en særlig status hos børnene i Vollsmose. Det er sejt at gå til fodbold.

Dette kommer B1909 til gode i form af medlemmer, men flere nøglepersoner forklarer, at klubben alligevel står med de beskrevne udfordringer omkring forældreopbakning til træning, kampe og på det organisatoriske niveau.

DEL 2. Struktur, analyser og resultater

Projekt Helheds opbygning, metoder og daglige virke

Som tidligere beskrevet har Projekt Helheds strukturelle opbygning, metoder og daglige virke forandret og modnet sig en del i løbet af projektets foreløbige toårige periode. Den beskrivelse, som kan læses i det følgende, er baseret på, hvordan projektet så ud i foråret 2013. Selvom målgruppen for fagtræningen i B1909s klublokaler siden da har ændret sig lidt, er beskrivelserne stadig nogenlunde gældende for projektet også fremover.

Projektet har tre overordnede metoder:

1. *Fagtræningen i B1909s klublokaler.* Pr. 1. februar 2013 foregår denne træning med 1. klasserne fra H.C. Andersen skolen. Her er fodbold ikke direkte involveret. I stedet er fodboldkulturen repræsenteret i undervisningsmaterialer- og lokaler.
2. *Fodboldskole og fagtræning i B1909.* Denne del foregår i forbindelse med fodboldskoletræningen i B1909, hvor interesserede fodboldskolebørn deltager i 15 minutters fagtræning i klublokalet.
3. *Fodboldmatematik.* Dette er fodboldtræning med udvalgte elever, der foregår på de to skoler. Her bruges fodboldtræningsøvelser i matematikundervisningen.

Indledningsvis beskrives strukturen i de tre overordnede metoder suppleret med en fortællende beskrivelse af undervisningen.

1. Fagtræning i B1909s klublokaler med 1. classes årgang fra H.C. Andersen Skolen

Fagtræningen om formiddagen er fra 1. februar 2013 kun for de to 1. klasser fra H.C. Andersen Skolen. Klokkerne 10 bliver op til ti børn hentet på skolen af enten projektlederen eller af én af de langtidslidende og fulgt over til B1909s klublokaler. Efter 45 minutter med primært matematik- og danskaktiviteter følges børnene tilbage til skolen, og et nyt hold børn fra 1. klasserne returneres til B1909. Det er frivilligt, om børnene ønsker at deltage. Februar 2013 deltog 31 ud af 38 elever fra 1. klasserne på H. C. Andersen Skolen i fagtræningen. De børn, der ikke deltager, har enten selv fravalgt tilbuddet, fordi de ikke kan lide det udprægede konkurrenceelement i projektet, eller er blevet sat af projektet, fordi de ikke udviser tilstrækkelig lyst og engagement til at deltage aktivt. De kan dog senere få tilbuddet igen, hvis de ønsker at være med, og hvis der er plads til dem i projektet. Det er derfor helt frivilligt, om de vil være med, omend der afkræves engagement og arbejdsflid fra børnene, når de er der.

De første faglige emner, som barnet bliver mødt med i Projekt Helhed, er i matematik aritmetik, og i dansk er det læsning af de 120 mest almindelige danske ord.

Aritmetikken fokuserer først og fremmest på, at barnet skal lære at skrive og tælle til 40. Ved hjælp af laminerede talkort kan børnene på forskellig vis arbejde med talrækken, så de får en fornemmelse af ti-talsystemet og tabellerne. Når de på under fem minutter kan skrive alle tallene fra 1 - 100 i et ”talark”, er de talmestre. Derefter skal børnene lære regnearterne

plus, minus, gange og division. Til dette anvendes undervisningsredskaber som talkort, regnespil på iPad'en og computer koblet til et interaktivt smartboard.

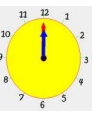

Til iPad'en anvender man særligt et regnespil, der hedder "Flash to Pass". Her er regnestykkerne inddelt i seks levels¹ for hver regneart. Forberedelsen til undervisningen går blandt andet ud på at bestemme, hvilken regneart og på hvilket level, det enkelte barn skal øve sig. Barnet sætter selv spillet i gang, og skal nu så hurtigt som muligt regne rigtigt på 50 opgaver. Når sidste regneopgave er besvaret korrekt, opgiver barnet sin tid til en projektmedarbejder, som noterer tiden i et Excel-regneark og dernæst udstikker næste øvelse for barnet. Nogle gange med udgangspunkt i barnets egne ønsker, andre gange med udgangspunkt i, hvad barnet bør øve noget mere, i forhold til hvor det er nået. Som med talmester-udnævnelsen kan man opnå andre mestertitler. F.eks. bliver man "plasmester", når man i 1. klasse gennemfører plus på level 4 på under 4 minutter. Derudover kan man blive minus-, gange- og divisionsmester ud fra lignende systemer med levels og tid i forhold til den klasse, man går i. Opnår man en af disse mestertitler, får barnet et diplom med navn og tider, som hænges op i forhallen ved siden af klubbens fodboldpokaler. Nedenfor ses et eksempel på et diplom:

Undervejs kan børnene få hjælp til metoder og strategier for, hvordan de bedst løser opgaven f.eks. med en kugleramme eller fingrene. Hjælpen kan komme enten fra projektlederen, de langtidslidende eller fra et barn, som de voksne ved mestrer regnemethoden. Børnene er hele tiden i gang med at løse opgaver. Hvis den voksne fornemmer, at den ene type opgave begynder at kede barnet, bliver det tilbudt en anden type opgave, så koncentrationen og engagementet holdes i gang. Nærheden til det enkelte barn sammen med den løbende dokumentation af resultater betyder, at man kan følge med i, hvad der giver udfordringer for det enkelte barn, og hvor langt han eller hun er nået i sin udvikling. Samtidig bruger børnene deres tider til at se, hvor meget de mangler, før de får en præmie eller en titel. Hvis man slår tre af sine egne rekorder på én dag, eller hvis man har arbejdet særlig hårdt og koncentreret, får man et stykke tyggegummi. Derudover bliver børnene rost højlydt for deres arbejdsindsats hver gang, de indberetter et forbedret resultat eller i det hele taget ved hårdt arbejde.

I dansk kommer børnene ind til den anden projektmedarbejder, som sidder på et lukket kontor. Her arbejder de med hjemmelavede ordkort med de 120 mest almindelige danske ord, som de skal læse højt for projektmedarbejderen, der kan støtte efter behov. Også her er ordene delt ind i levels, hvor level 1 er de letteste af de 120 ord, og det sværeste er level otte. De 120 ord indgår i fodboldinspirerede sætninger, hvor fokus er på at forstå indholdet i sætningerne i lige så høj grad som det at læse dem. Børnene kan også læse et par sider højt for sig selv eller sammen med en anden i en læsebog, som de kender fra skolen. Der er også hjemmelavede tekster, der handler om forskellige emner lige fra en kendt fodboldspiller til det arabiske forår. Endeligt er der læse- og stavespil på iPad'en, som de må bruge én og én eller sammen med andre.

På samme måde som med matematik noteres de løbende resultater i dansk, hvor der også uddeles diverse mestertitler.

¹ Det engelske ord "level" betyder på dansk "niveau". Da man i projektet gennemgående anvender level i forbindelse med spillet "Flash to Pass", vil evalueringen således også anvende denne engelske betegnelse.

+ Plus	- Minus	X Gange	: Division	 Engelsk	 Geografi	 Koordinater	 Klokken	 Broker	 Ligninger
Mål Level 6 Max 4 min	Mål Level 6 Max 3 min	Mål Level 3 Max 4 min	Mål Level 3 Max 4 min	Mål Præsentere sig selv	Finde 50% af større DK byer	Soccer coordinates 8 mål/100 sek	Telling time Easi teach Level 4	Pizza fractions	Oswego web game Sum/Sense
									

BIKUBENFONDEN

Projekt helhed

Plus, Minus, Gange, Division

Mester

Certifikat udstedt til

Mikkel Hansen

2.kl H.C. Andersen Skolen

BIKUBENFONDEN

Oktober 2012

Dato

Projektleder og lærer Kenn Due

 Stående spring	 Sjippe	 spil Gen. kegler	 Heade sammen	 Vippe	 Heade selv	 Indkast	 Målmands- kast	 Stå på hovedet	 Stå/gå på hænder	 Løb 1 km
Mål 1 m 30 cm	Mål 1-10 tabel	Mål (8 m) 50 I alt 300	Mål 15 I alt 100	Mål 20 I alt 100	Mål 15 I alt 100	Mål 7 m	Mål 14 m	Mål 1 minut	Mål 4 sek. 5 skridt	Mål 5 min 15 sek.

Dansk kom med, da man fik mulighed for at få en langtidsledig mere i projektet. Det har været vigtigt for projektlederen at få danskfaget koblet på, fordi dansk sammen med matematik er så grundlæggende for alt andet undervisning. Ved at rumme begge fag var det lettere for projektlederen at blive anerkendt for sit arbejde og dermed få flere børn med i projektet.

Men det er kun fordi, han har haft mulighed for at beholde de to langtidsledige i aktivering i en længere periode, at det har været muligt at forankre dansk i projektet.

Meget af materialet til undervisningen har projektlederen selv udarbejdet. Eksempelvis tal- og ordkort. Ligeledes har han defineret forståelsen af niveauerne i opgaverne, så de udløser en titel, når børnene løser opgaver, der svarer til, hvad et barn i 3. klasse ville kunne klare. Projektlederen forklarer, at det betyder meget for børnene, at de forstår opgaverne i forhold til klassetrin, da de bliver stolte af at kunne løse opgaver et eller to klassetrin over deres eget. Projektlederen forklarer, at det hjælper meget på motivationen for at arbejde hårdt, at man kan sammenligne sig selv med de ældre børn.

Fagtræningen "LIVE"

Klokken er 10. Jeg kan se Kenn komme op over volden fra skolen og træningsbanerne, hvor han med sig har otte børn i flyverdragter. Flere løbende børn overhaler Kenn, imens han har travlt med at få bagtroppen med sig.

I klublokalet venter de to projektmedarbejdere på, at børnene skal dukke op. De diskuterer, hvem der er på vej, og hvad børnene hver især skal sættes til lige om lidt. Klublokalet emmer af forberedelse med talkort, friske tabelark, blyanter og iPads, der er blevet pakket ud og sat til strøm. Sjippetove og swingballs ligger klar, og computeren med resultater er åbnet med de relevante Excel-ark, der beskriver de børn, der lige om lidt kommer myldrende. Her kan man blandt andet se navn, billede og ikke mindst deres tider og rekorder i såvel regning med de fire regnearter som i læsningen.

Lyden af børnestemmer og trampen på trappen når vores ører. Børnene passerer trælefantent på øverste trin og går igennem ind på klublokalets gulvtæppe, hvor de skynder sig at hoppe ud af tøjet. De løber derefter videre ind i det bagerste klublokale, hvor de bliver mødt med et "*Heej Mohammed*" eller "*Godt at se dig, Mira*" af den ene projektmedarbejder. "*Hvad må jeg i dag?*", spørger en af børnene. Hurtigt bliver alle børn tildelt en opgave. "*Skriv jeres navn og dato på sedlen, og I må først gå i gang, når jeg tænder uret*", siger Kenn.

Der forventes stor arbejdsindsats af børnene, det vil sige, man må ikke pjatte eller larme, og man skal gøre, hvad man bliver sat til. På væggen hænger der en gul og en rød seddel. På den gule seddel står der øverst "GULT kort". Det får man, hvis man f.eks. siger svaret på opgaven til de andre, eller hvis man ikke gør, hvad man får besked på, eller hvis man bander. "*Et gult kort er en advarsel*", forklarer den ene langtidslidige. På den røde seddel står der "RØDT kort". Det får man, hvis man f.eks. ikke behandler IT-udstyret ordentligt, eller hvis man piller ved computeren med resultaterne, eller hvis man snyder i opgaverne. Et rødt kort udløser en karantæne i projektet på et par dage.

Børnene er ivrige efter at modtage opgaver og sidder afventende og parate. Jeg forundres over dette syn af skoleivrige børn, for det så jeg ikke den anden dag på skolen, da jeg fulgte undervisningen en hel dag.

Et dreng løser tabelarket på under fem minutter. Et "*jay*", et "*highfive*" og "*godt arbejdet*" og masser af ros og et tyggegummi følger som præmie for indsatsen. Der bliver desuden lavet et lamineret A4-ark med hans rekord, og et nyt billede tages til diplommet. Dette trofæ hænges op i lokalet nedenunder ved siden af alle pokalerne fra klubbens lange historie. Han får desuden en kopi af diplommet med hjem, så forældrene kan se hans præstation. Jeg kan se, at de børn, der endnu ikke er færdige med tabelarket, følger med i denne jubelscene og samtidig virker frustrerede over ikke selv at nå det inden for de fem minutter. Da de endelig er færdige, går de også op til projektmedarbejderen med deres ark og deres tid. Selvom de

ikke bliver tabelmestre den dag, bliver de også mødt med ros og ”godt arbejdet”. De får også at vide, om de var hurtigere end sidste gang, de prøvede. Deres ansigter lyser op af rosen og måske ved tanken om, at de klarede sig bedre denne gang end sidst - og måske bliver de også tabelmestre, næste gang de prøver.

2. Fodboldskole og fagtræning i B1909

Hver eftermiddag efter skole, er der fodboldskoletræning i hallen eller på banerne. Samtidig med fodboldskoletræningen er der fagtræning i klublokalet med Projekt Helhed. Fem-seks børn sendes fra fodboldskoletræningen op i klublokalerne, hvor de bruger ca. 15 minutter på fagtræningen ud fra samme principper som ved formiddagstræningen med 1. klasserne. Herefter går børnene ned i hallen eller ud på græsset og træner videre.

Eftermiddagsperioden inkluderer børn fra 0.-4. klasse fra både H.C. Andersen Skolen og Abildgårdskolen. Det er ikke alle børn fra fodboldskolen, der også deltager i Projekt Helhed. Ligesom det ikke er alle børn, der er med i fagtræningen, som også spiller fodbold. Men det er dog intentionen, at Projekt Helhed altid kombineres med fodboldtræning. Men hvis børnene arbejder hårdt og ikke forstyrrer de andre, må de gerne nøjes med at være i klublokalet.

Det er typisk Værestedets leder, som står for koordineringen af, hvilke børn der sendes fra fodboldskolen og op i klublokalet. Han forklarer, at for nogle børn er denne pause fra fodboldskoleundervisningen helt essentiel for en god fodboldskoletræning, og hvis Projekt Helhed en dag er aflyst, har de langt flere konflikter på banen end normalt.

De børn, der deltager i fodboldskoletræningen, skal være medlemmer af klubben og betale kontingent. Og selvom B1909 er den billigste fodboldklub i byen, så man et frafald af medlemmer og således deltagere i Projekt Helhed, da der sidst var kontingentoprævning.

Forskellen på fagtræningen i formiddagsperioden og fagtræningen i forbindelse med fodboldskolen er, at langt de fleste børn kommer om eftermiddagen i klubben for at spille fodbold og ikke for fagtræningen. Hvis de også deltager i fagtræningen, er det måske kun i 15 minutter og måske ikke hver gang, de er til fodboldskoletræning. I Projekt Helhed ved man derfor aldrig, hvem der kommer og kan derfor heller ikke forberede sig i samme grad.

Fodboldskolebørnene kan inddeles i to grupper. Den ene gruppe deltager stabilt i Projekt Helhed og får resultaterne noteret løbende og opnår efterhånden også mestertitlerne. Den anden gruppe dukker op en gang imellem, men får også registreret resultaterne. Det er blandt andet i sammenligningen mellem de to grupper, at projektlederen ser en forskel på de faglige effekter mellem de børn, der kommer stabilt, og de børn som kun sjældent dukker op.

Fagtræningen i fodboldskolen ”LIVE”

Fodboldskolen er netop gået i gang. De to trænere står i deres sorte B1909-træningsæt og forklarer dagens program for børnene. Alle børn sidder ned langs cirklen, der markerer hallens centrum. Børnene er lyttende og klar til at gå i gang. Flere af dem har lånt sko fra fodboldskolens lager af sportssko. Nogle har sportstøj på, andre har jeans og deres almindelige hverdagssko på. ”Bare de ikke har vinterstøvler på”, får jeg forklaret af den ene træner. Fem af børnene bliver dirigeret ovenpå til fagtræning i Projekt Helhed. Nu er der kun 20 børn tilbage i hallen, og børnene sættes i gang med nogle småøvelser med bolden. Jeg har fulgt Søren hele dagen. Søren har ADHD, og projektet har haft kæmpe betydning for ham, da han nu endelig har lært at læse, forklarer hans forældre senere, da jeg interviewer dem.

Han keder sig lidt i øvelsen og anstrenger sig ikke særligt. På et tidspunkt bliver et eller andet for meget for ham, og han bryder ud af øvelsen og løber ovenpå til fagtræning. Hurtigt får han besked på at øve gange level 6, og han går i gang.

Søren er for længst blevet mester i alt matematik, og nu regner han gangestykker i hovedet hurtigere, end jeg nærmest kan gøre på en regnemaskine, og han er færdig på ingen tid. Lidt senere finder jeg ham med en læsebog, som han læser højt af for sig selv. Han ser engageret ud, nærmest som om han synes, det er hyggeligt at sidde der og læse højt. Jeg afbryder ham for at spørge, om han bedst kan lide at læse eller regne opgaver. Han svarer, han bedst kan lide at regne. Jeg spørger ham, hvorfor han så gider læse, sådan som han gør det nu. ”*Fordi det skal jeg*”, er hans svar. Hvis han ikke gør det, får han et gult kort. Det har han prøvet én gang, hvor han tabte en iPad. Det tager ham ikke lang tid at få læst færdigt, og han smutter derefter ind i det andet lokale og spørger, om han må spille klaver. Det må han gerne. På iPad’en åbner han et musikprogram og tager høretelefoner på, så lyden ikke forstyrrer de andre.

Jeg tænker tilbage på tidligere på dagen, hvor vi var i skolen. Her fik Søren en hel del særbehandling pga. sin diagnose. Blandt andet fik han lov at sidde for sig selv ved en computer. Han brugte tiden på at spille lige gyldige computerspil, som med garanti ikke gav ham meget fagligt udbytte. Her i B1909 får han ikke særbehandling på grund af sin diagnose. Man fornemmer bare, at han trives med de rammer, fodboldskolen og Projekt Helhed giver ham.

3. Fodboldmatematik med Lars Buchardt og Klaus Lytken

I projektets første levetid var fodboldmatematikken kernen i Projekt Helhed. Men efterhånden som projektet modnedes, har det været nødvendigt i højere grad at adskille fagtræning fra fodbold. Det skyldes primært, at børnene manglede en grundlæggende talforståelse, der besværliggjorde fodboldmatematikken som enkeltstående metode.

”For mange kunne simpelthen ikke regne med de mest simple tal og ville derfor helst undgå matematikdelen. Derfor var vi nødt til at give dem de grundlæggende færdigheder, før vi kunne få fodboldmatematik til at fungerer ordentlig”, forklarer projektlederen.

Fodboldmatematikken er stadig en vigtig del af Projekt Helhed, ved at skolerne har afgivet henholdsvis otte og syv timer til Klaus Lytken og Lars Buchard. De to lærere arbejder nu selvstændigt med fodboldmatematikken på de to skoler med supervision fra projektlederen og i tæt samarbejde med fodboldskolens ansatte og frivillige.

Fodboldmatematikken er for de drenge, som viser den største interesse for fodbold fra årgangene 0.-2. klasse. Typisk foregår det i den sidste lektion af dagen fra kl. 13.15 til kl. 14.30, hvor fodboldmatematikdrengene har lov til at forlade deres regulære undervisning og i stedet deltage i fodboldmatematikken.

Fodboldmatematikken på H.C. Andersen Skolen foregår i skolens egen hal med børn fra skolen. Hallen deles op ved hjælp af en skillevæg. I den store sektion af hallen har fodboldskolen ansvar for at lede en almindelig fodboldtræning, mens 5-6 børn af gangen har fodboldmatematik med Klaus Lytken i den lille sektion af hallen. Børnene roterer imellem de to sektioner efter ca. 20 minutter i den lille sektion.

Fodboldmatematikken på Abildgårdskolen foregår i hallen ved B1909. Her er det Lars Buchard, der leder den almindelige fodboldtræning med børn fra Abildgårdskolen. Igen skif-

tes fem til seks elever til at løbe op til fagtræning i klublokalet i ca. 20 minutter. Afhængigt af antallet af børn, som er tilbage i hallen, træner Lars Buchard enten fodboldmatematik eller, hvis der er for mange børn, en mere traditionel fodboldtræning.

Man skal ikke være medlem for at gå til fodboldmatematik i skoletiden. Men hvis man gerne vil spille kampe i weekenderne, så er det nødvendigt at være medlem af B1909. Det er også Lars Buchard og Klaus Lytken, der har træneransvaret i weekenderne til kampene.

Fodboldmatematikken kan være stationstræning, hvor børnene i nogle småøvelser skal øve boldkontrol og samtidig producere deres egne tal, som bruges til at skabe regnestykker med. Et eksempel på en øvelse ved en station: ”Tæl antallet af indersideafleveringer i en zone mellem fire kegler. Når bolden ryger ud af zonen, noteres antallet af afleveringer på et stykke papir.” Børnene får øvelsen forklaret af træneren, og den er ligeledes illustreret på det stykke papir, som de skal notere resultaterne på. Efter at have prøvet øvelsen ti gange, kan de bruge tallene til f.eks. at regne et gennemsnit af antal afleveringer ud.

Fodboldmatematikken indeholder også øvelser af mere taktisk kvalitet kombineret med tal og matematik- begreber. Her skal børnene løbe hen til positioner på banen i forhold til f.eks. vinkler eller klokken. Jo bedre børnene bliver til fodboldøvelserne, jo større tal skal de også arbejde med, men samtidig kan de også løbende se deres fodboldforbedringer ud af tallene, og tanken og erfaringerne er, at de bliver motiverede til at fortsætte og gøre sig umage.

Fodboldmatematikken ”LIVE”

I midten af den lille sektion af hallen udfører to drenge indersideafleveringer til hinanden. Det ser ud til at være svært for dem, og bolden ryger nemt uden for keglerne. Jeg kan se, at hvis de for hurtigt rammer keglerne, så snyder de, ved at de glemmer at notere tallet. I den anden ende af hallen er en dreng i gang med at se, hvor længe han kan jonglere med bolden, imens han tæller antallet af gange, han berører den med foden. Klaus fortæller mig, at han er blevet meget dygtigere til det, og at han øver sig ’som en sindssyg’ deri derhjemme.

En fjerde dreng er også i gang med samme øvelse. Her må bolden dog gerne mellemlande en enkelt gang på gulvet, inden han skal berøre den igen. Han opnår nogle høje tal, kan jeg høre. Papiret, de noterer på, er et skema med en tegning, der skal forklare øvelsen for dem. Papiret er klipset fast i en hård plastikmappe, og skriveredskaberne er let tilgængelige. Jeg kan se, at der er mulighed for at udfylde et gennemsnit, men kan også se, at det gør børnene ikke. Klaus forklarer, at det er de ikke nået til, men at de burde se at komme i gang med det. ”Selvom de kun er få børn, så kan det alligevel være svært at nå rundt for at hjælpe dem med regnestykkerne”, siger han.

Børnene virker fokuserede på øvelserne. Især i starten. Men efterhånden begynder de at sløse mere og mere med det og pjatter lidt. Klaus siger, at de normalt er meget mere fokuserede, men måske fordi jeg er der, bliver de forstyrrede.

Helhedstrekanten og effekterne af samarbejdet mellem skole, fritid og familierne

Som beskrevet i DEL 1 er Helhedstrekanten dels et belysningsværktøj og dels en metode, hvor man samarbejder om en indsats mellem skole, fritid og familien for at kunne gøre en mere markant forskel for det enkelte barn.

Evalueringen vil i det følgende gennemgå projektets betydninger ud fra de tre hjørners perspektiver. Således anvendes Helhedstrekanten som et belysningsværktøj, hvorigennem effekterne af samarbejdet ansues.

Projekt Helhed set fra skolehjørnets perspektiv

Der er blandt lærerne uenighed om, hvor i trekanten Projekt Helhed hører hjemme. Nogle mener, det er et rent skoleprojekt, mens andre mener, det er et rent fritidsprojekt. Flere placerer det midt imellem skole og fritid, og ingen blandt lærerne tænker det som et familieprojekt. Lærerne har svært ved at skelne de tre indsatser fra hinanden, og hvornår det er fodboldskole, og hvornår det er Projekt Helhed. En lærer siger:

”Men nogen gange kan det være lidt svært, fordi der også er et andet projekt med fodbold og B1909, som kun er tirsdag eftermiddag. Og jeg har sådan flere gange forsøgt, og jeg har fået papirer. Og forsøgt at få skemaer og sådan noget. Men det kan nogle gange være lidt svært at adskille, hvad der er hvad. Hvad der er sådan det her fodboldprojekt. Og hvad der er Projekt Helhed.”

Graden af viden og indsigt medfører derfor forskellige udsagn og holdninger til betydningen og effekterne af projektet. Når projektet bliver vurderet som et skoleprojekt, fremhæves ting som:

- At det delvist foregår på skolen.
- At det foregår i skoletiden, hvor skolen og lærerne stiller elever til rådighed.
- At der er et stort skolefagligt fokus i projektet og i mindre grad fodbold og foreningsliv.
- Og ikke mindst, at der er lønnede lærerkræfter involveret.

De ser derfor projektets tilbud som en form for parallelundervisning til deres egen og mener af den grund, det formelt bør leve op til samme mål og krav som anden undervisning. Som en lærer siger:

”Altså vi kan ikke nøjes med at køre en undervisning, hvor de kun skal kunne noget teknisk og på tid. Det har vi ikke ressourcer til at sidde ned og tage tid på dem. Altså, det opfylder slet ikke i forhold til alle de mål, vi har i forhold til vores projekter, hvor vi skal have fokus på de mange tosprogede, vi har her. Altså, der ville det falde fuldstændig uden for alle de mål, vi har.”

Denne gruppe af lærere er samtidig også dem, der har mindst overblik over projektets reelle indsats, metoder og fokus. Jo større kendskab, man som lærer har til projektet, jo mere nuan-

ceret betragtes det også og anerkendes også samtidig for at være i retning af fritidshjørnet og dermed ville og kunne noget mere end blot at være parallel undervisning til deres egen undervisning. Projektlederen forklarer omkring den tekniske træning overfor indholdsforståelsen.

”Der stiller jeg det spørgsmål, er der behov for teknisk træning? Og det synes jeg vores tal og vores dokumentation viser, at der simpelthen er for mange børn, der er for længe om at lægge tal sammen og trække fra”

Denne forskel på i hvor høj grad projektet anerkendes for at gøre en faglig forskel, er afgørende for projektets muligheder, da det er grundlaget for, at man som lærer vil og kan bruge projektet som et supplement til sin egen undervisning, hvor projektet kan indgå i dagligdagen som et pædagogisk redskab med et stort fagligt indhold.

”... da kunne jeg tænke det (projektet) ind som et pædagogisk redskab nærmest. Altså, at jeg har kunnet tænke det ind og sagt: Okay hvordan kan jeg bruge det her i forhold til at få gennemført min undervisning. Hvordan kan jeg bruge det her i forhold til at tage vare på nogle elever med nogle særlige behov. Så på den måde har jeg kunnet bruge det.”

Eller om projektet bliver betragtet som en gene, hvor kræfterne til koordinering og planlægning langt overskygger det udbytte, man oplever af samarbejdet. En lærer siger om denne koordinering:

”I starten ville Kenn rigtig gerne have fortsat med anden årgang, så de ligesom kunne være nogle storebrødre for første årgang. Men vi har haft behov for i anden årgang, at vi bliver nødt til, altså holde dem lidt mere. Vi bliver nødt til at være lidt mere firkantede, og at det ikke kunne blive sådan hver dag og tre lektioner. Fordi det kan være rigtig svært for os at planlægge vores undervisning, hvis vi hele tiden mangler tre, fem elever. Og hvornår skal man så lige samle op på dem, når vi ikke rigtig får koordineret med, hvad der foregår det ene og det andet sted.”

Ens for alle lærere er, at planlægningen af undervisningen for de klasser, hvorfra børn deltager i Projekt Helhed, kræver stor koordinering, så f.eks. introduktionen af nye emner ikke ligger i lektioner, hvor nogle af klassens børn deltager i Projekt Helhed.

”Det er jo det der med, at børnene bliver taget ud, hvor vi har nogle helt almindelige timer. For der forsvinder jo fem børn i nogle dansktimer. Så det at få tilrettelagt, så man i hvert fald ikke skal have noget nytillært i de timer. Men så man får lavet noget med de andre, som de fem, der forsvinder, i hvert fald ikke går glip af. Og det kan man sige, det er det, vi næste år arbejder med, at det ikke kommer til at ramme nogle specifikke timer. For f.eks. en engelsktime det går ud over. Det har de kun to gange om ugen. Så misser de jo meget. Så det er ikke lige sådan at få det til at gå op i en højere enhed.”

Derfor udtrykker flere lærere et ønske om at kunne koordinere emnerne i projektet med de emner, som de selv er i gang med, så man sikrer, at alle børn når det pensum, som man som

lærer har ansvar for.

I forlængelse af dette er det en udfordring overfor forældrene altid at kunne stå inde for, om barnet når folkeskolens formelle trinmål, når så meget af barnets tid er ude af lærerens hænder og kontrol. For selvom nogle lærere er mere inde i projektet end andre, udtrykker langt de fleste manglende viden om, hvad projektet indeholder af mål, metoder og effekter.

De peger dog også på, at ansvaret for manglen på viden til dels er deres eget. Projektlederen har flere gange foreslået dem, at man kommer og overværer hans undervisning. Men lærerne har svært ved at finde overskud i hverdagen til at kunne tilgodese dette tilbud, og ”møder har vi nok af i forvejen”, siger en lærer.

Flere lærere kommenterer også, at kommunikationen skal forbedres. De savner af og til forståelse og lydhørhed fra projektlederens side for, at deres hverdag også skal hænge sammen, og at alle projektlederens nye idéer og metoder ikke altid kan koordineres med deres hverdag.

”Men også det med, at vi ikke snakker sammen om lærerplaner og sådan. Altså Kenn har selvfølgelig fortalt os, hvad der foregår hos ham. Og nogle gange. Nej han hører ikke så meget om, hvad der foregår her, andet end da vi havde det her læs og løb og forsøgte at få ham inddraget. Men ellers, så samarbejder vi ikke. Derfor synes jeg, det er Kenn fuldstændig helt og aldeles. Vi lytter selvfølgelig, når vi snakker med ham. Og han har også gerne villet komme, det har bare været svært at kommunikere om det. Også at finde tid, og vi er alle sammen pressede.”

Måden, projektlederen arbejder med fagplaner med udgangspunkt i den enkelte elev, kan anskues i det følgende citat:

Der er mange ting, vi ikke har fået fortalt godt nok, om de ting vi laver i projektet. Det er fordi tingene har været under udvikling hele tiden. Børnene har helt forskellige behov. Og i kraft af at de faktisk hele tiden bliver testet, så kan vi se, at det vi laver, det virker. Og hvis det ikke virker, bliver vi nødt til at gøre tingene på en anden måde. Og i forhold til de børn, som er meget fagligt svage, der kan jeg næsten ikke fortælle dig, hvad det er, vi gør med dem i næste uge. Hvis det, vi gør, ikke virker, jamen så skal vi simpelthen finde på noget nyt. ... vi har jo en fagplan. Altså, de har jo nogle ting, de skal kunne grundlæggende. Lige så snart de kan det, så ser vi nogle nye behov, hvor de kan gå videre. Det er derfor, nogle børn er blevet fantastisk dygtige. Vi har nulte og førsteklasse, der har lært at gange og dividere og har arbejdet med ting, man normalt ikke gør på det klassetrin.”

Flere lærere udtrykker også bekymring over, at vigtig kommunikation om f.eks. en elevs fortsatte deltagelse i projektet ikke altid når hele vejen fra projektlederen til forældrene. Projektlederen anerkender udfordringerne med at kommunikere med forældrene og forklarer:

”Det er sådan på skolerne, at typisk har barnet en kontaktlærer. Og det er kun den lærer, der kan kontakte forældrene. Det giver det tillidsspørgsmål. At hvis jeg kontakter forældrene, og de ikke kender mig, så vil de sige. Hvad er det for noget?”

Et af principperne i Projekt Helhed og i fodboldskolen er, at skole kommer før fodbold. Dette gælder også i skolen, hvor lærerne har mandat til at give gule og røde kort og hindre børnenes deltagelse i f.eks. fagtræning i Projekt Helhed eller fodboldkamp i weekenden. Men lærerne benytter sig sjældent af denne mulighed. Dels fordi de ikke har brug for det, og dels fordi de ikke ved, at de har muligheden.

Faglige effekter

Generelt kan man sige, at jo mere lærerne ved om, hvad der foregår i projektets daglige virke, jo mere positiv er deres vurdering af de faglige effekter for børnene. En lærer, der er meget tæt på projektet i det daglige, forklarer:

”mange af dem er blevet vækket, fordi de kan se, de bliver styrket rent bogligt ... Og så er der noget med relationspædagogik. Det er noget med de trænere, som er der. Som har kendt dem igennem flere år. Så de elsker at imponere nogle voksne, som de kender. Så det har jo noget med den gode stemning at gøre også. Og tryghed vil jeg sige. Der er rigtig mange gode ting i det, synes jeg. Min erfaring er, at nogle elever som har fået tilbudt den almindelige klasseundervisning, som så sandellig også er effektiv. Men det gør den endnu mere effektiv, at der er et projekt ved siden af, som skaber en nuanceret undervisning og et supplement til den almindelige klasseundervisning. Så jeg har set elever, som har haft det rigtig svært ved det boglige, men som lige pludselig knækker koden rent matematisk, eller danskfagligt, og som bliver nogle små stolte individer af det.”

Lærerne ved godt, at børnene bliver gode til at lave tabellerne og de såkaldt tekniske regnefærdigheder. Men de har ikke altid blik for, hvor gode de er blevet. De ved også godt, at de er gået i gang med at læse de 120 mest almindelige danske ord. Men de efterspørger, at børnene kan sætte tal og ord ind i sammenhænge med et mere funktionelt perspektiv.

”Interviewer: Synes du, Projekt Helhed gør en forskel på deres faglige niveau?

Lærer: Ja på det tekniske niveau, ja. Men ikke deres matematiske tankegang. Den styrker de ikke, som jeg ser det.”

Trivselseffekter

Flere af lærerne kommenterer, at projektet giver glade børn.

”Glade børn. Altså, der kommer glade børn tilbage. De kommer tilbage med et diplom og er enormt stolte af, at de kan nogle ting, og de mestrer nogle ting. De er meget stolte af at kunne komme og vise, at nu er de blevet tabelmestre, eller ABC mestre, eller læsemester ... så er der nogen derovre, der giver dem noget feedback, som fortæller dem, de er på vej hen imod det, de skal. Så jeg ser nogle glade børn, der kommer tilbage og er stolte, når de har mestret noget.”

Projektet er tænkt som et pædagogisk redskab, hvor de kan give børnene en pause i løbet af dagen. Især er det godt for de børn, der til daglig har et højt energiniveau, hvor heldagsskolen

ellers ville blive for lang. De udtrykker derfor ærgrelse over, at nogle børn ikke vil derover, selvom de kunne have godt af det. Men typisk, fordi deres klassekammerater ikke længere skal derover, så vil de heller ikke med. En lærer forklarer om en dreng, der ikke længere vil deltage:

"F.eks. Jonas herinde. Han kan egentligt rigtig godt lide at være over på 'nierne', han kan også rigtig godt lide Kenn. Han kan også godt lide at spille på iPad, og han kan egentligt også godt lide konkurrenceelementet. Men han vil ikke derover, medmindre han har en ven med. Og det gælder for flere. De er stadigvæk ekstremt afhængige af, at de er sammen med nogen, som de fungerer med. Fordi Jonas skulle have været af sted sammen med førsteklasserne i tredje lektion, men han ville ikke, fordi han var den eneste."

Holdningen til trivselseffekterne er igen påvirket af, hvor godt de kender til projektets mål, metoder og indhold. Gruppen af lærere, der ved mindst, tolker eksempelvis konkurrenceelementerne i metoderne som negativt for styrkelsen af deres sociale kompetencer. Alle lærere forholder sig dog positivt overfor fodboldelementet i projektet. Dels fordi det giver fysisk aktivitet, og dels fordi det kræver sociale kompetencer at spille fodbold og være en del af et hold.

"De får nogle gode relationer til de børn, der er her og er med i det projekt. Det synes jeg egentligt, de gør. Og jeg synes også, at når man spiller fodbold, så er man også nødt til at besidde nogle sociale kompetencer, for at det kan lykkes. Og det kan man godt mærke på de børn (der er med i Projekt Helhed), at man bliver nødt til at indrette sig efter hinanden."

Lærerne udtrykker, at nogle elever er for små til at kunne gå over til B1909 alene. Det giver for mange konflikter, som mindsker trivslen hos børnene. Dette problem er dog delvist løst, da 1. klasserne hentes på og bringes til skolen. Men nogle lærere ville fortsat foretrække, at børnene ikke skulle forlade skolens grund midt i skoletiden. Det skyldes, forklarer en lærer,

"at vores elever i højere grad end børn på andre skoler er sårbare overfor forandringer i løbet af dagen, f.eks. i form af skift af lærere, undervisningsmetoder og så videre."

Læringsparathedseffekter

Det er særligt udnævnelserne og diplomerne fra projektet, som lærerne betragter som et bevis for en læring, der ville kunne bruges i deres egen undervisning. Men de ser en uoverensstemmelse mellem udnævnelserne og det, børnene efterfølgende kan i klassen, og de mener derfor ikke, at den læring, børnene får fra projektet, kan overføres til andre sammenhænge i form af andre typer af opgaver og lignende.

"Hun kan godt komme derover og ligesom få nogle små successer, men forståelsen er slet ikke med. Så hun kan komme tilbage og sige; så nu er jeg talmester. Og hvis man så siger; vil du skrive 36 oppe på tavlen. Så kan hun ikke. Så de lærer på sådan en automatisering af et eller andet, men de kan ikke omsætte det, og ikke bruge det rigtig."

Projektlederen forklarer om mestertitlerne

”Vi har nok brugt et forkert begreb om det at være talmester, det er nok bedre at sige tællemester. Fordi de kan tælle, og de kan skrive tallene. Men hvis du så går ind og peger på et af de tal, de har skrevet, så er det ikke sikkert, de helt ved, hvad det tal er for noget. Fordi så skal de til at starte igen forfra igen med at tælle, og så siger barnet hellere; Jamen det kan jeg ikke. ... Og det (at lære 1. klasserne tabellerne) har vi simpelthen gjort ved, at vi har lagt talrækker op. Og hvor det er, de har gået og skubbet til tallene, og på den måde har kunnet se mønstret i tallene, og kan begynde at se, de springer det samme hele tiden. Og når jeg så spørger dem om, hvad tallet det er, så er de ikke usikre mere. Så når de bliver tabelmestre, så er det ikke fordi, de kan tabellerne som sådan. De kan ikke gange, men de kan springe i talrækken, og de kan gøre det både forlæns og baglæns.”

De lærere, der har størst indsigt i projektet, forstår også, at tolkningen af f.eks. det at være *talmester* er et udtryk for, at barnet har arbejdet hårdt med tal og er blevet hurtigere til det. Denne gruppe af lærere kan i langt højere grad bruge diplomerne og udnævnelserne som et pædagogisk redskab i deres egen undervisning og vil derfor respondere mere positivt overfor denne del.

Lærerne er meget positive overfor konceptet med at koble fysisk aktivitet i form af fodbold sammen med undervisning med fagligt indhold, da de mener, det er godt for indlæringen. Derfor udtrykker de ærgrelse over den forestilling, de har af, at meget af undervisningen foregår stillesiddende foran en iPad.

”Jeg havde egentligt også forestillet mig, at når de kom derover, at det var mere fysisk aktivitet og mindre iPad og mindre de 120 mest brugte ord og sådan noget. At der var lidt mere fysisk ... Bare fysisk altså bevægelse. Ikke nødvendigvis fodbold. Men jeg ved jo godt, det er det, Kenn brænder for. Og det er det, han er pisse dygtig til.”

Projekt Helhed set fra foreningshjørnets perspektiv

Ifølge nøglepersoner i B1909 er Projekt Helhed forankret i fritidshjørnet. Det skyldes, at projektet arbejder så tæt sammen med Fodboldskolen og Værestedet, at det automatisk defineres som et ”fritidsprojekt” på lige fod med Fodboldskolen og Værestedet.

Værestedet udgør en vigtig social funktion for børnenes positive færden i klubben og derfor også i forhold til Projekt Helhed. Ydermere har Værestedet en betydningsfuld funktion ved at hjælpe børnene fra fodboldtræningen i hallen til klublokalet og tilbage igen.

Til fodboldmatematikken på H.C. Andersen Skolen leverer fodboldskolen trænere til at varetage fodboldtræning af den store gruppe af børn. Og fodboldskolens ansatte fungerer også som hjælpetrænere i hallen i forbindelse med fodboldmatematik på Abildgårdskolen.

Det er derfor nødvendigt med et tæt samarbejde og enighed om rammerne for det. Dette forekommer nogle gange at være en udfordring, da Projekt Helhed gennem årene kontinuerligt har forandret sine metoder med nye tiltag og nye målgrupper og langt flere børn, end aftalen fra starten havde lagt op til. Nøglepersoner fra B1909 forklarer:

”Udfordringerne er, at Kenn nogle gange har svært ved at skelne mellem, hvad han har og ikke har. Det er fordi, han er en ildsjæl, så vil han gerne have, det hele er perfekt. Så får du diskussioner med nogle af fodboldskoletrænerne om, at de ikke lige gør, som han lige synes.”

”Vi skal passe på, vi ikke dræber os selv ved at tage alt for mange børn ind igennem projektet deroppe, og også her i øvrigt. Altså generelt set er vi for godtroende og for godt og blødt hjerte. Fordi hvis vi har alt for mange børn i forhold til, hvad vi egentligt kan rumme, så bliver det bare kvantitet frem for kvalitet. Så det, synes jeg også, er en vigtig pointe ... det var i starten en 40-50 børn. Det synes jeg stadig er vigtigt, at vi som udgangspunkt holder fast i. Vi vil gerne hele tiden udvikle os. Vi vil gerne rumme flere. Det er helt naturligt for os, når vi arbejder professionelt. At vi gerne vil have succes her og skabe resultater, men vi skal bare ikke glemme kvaliteten ... man kan blive kvalt i sin egen succes. Altså, man kan ikke rende stærkere, og vi er nu engang de folk, vi nu engang er. Så er det rigtig nok, der er nogle, der arbejder frivilligt ved Kenn. Og der er også nogle, der arbejder frivilligt i fodboldskolen. Men vi skal passe på, vi ikke pludseligt kommer på afveje.”

Fra projektets side er ændringerne sket for at optimere det faglige indhold i projektet og imødekomme behov hos børnene. Projektlederen synes derfor, det er frustrerende, når han i resten af B1909 har mødt så meget modstand mod forandringerne. Modstanden fra resten af B1909 bunder i, at man har oplevet, at forandringerne er sket hen over hovedet på folk uden tilstrækkeligt hensyn til, om både praksis og fysiske rammer har kunnet rumme forandringerne.

En løsning, som flere peger på, er, at en udefrakommende leder, på vegne af Projekt Helhed, Værestedet og Fodboldskolen, kan tage nogle overordnede beslutninger og udstikke retningslinjer for samarbejdet.

Fodboldeffekter

Deltagelse i Projekt Helhed er med til at fange børnenes interesse for fodbold og for B1909. Klubben får flere hold og klarer sig bedre i turneringerne (K. Due 2013b; K. Due 2013c). Tallene synes at vise, at børnenes interesse for fodbold stiger og deres evner tilsvarende i de år, hvor der er Projekt Helhed. Men om det er pga. af Projekt Helhed alene, eller om det er den samlede indsats med Værestedet, Fodboldskolen og Projekt Helhed, der gør forskellen, siger tallene ikke noget om. I en samtale med projektlederen om årsagen til, at der er flere hold nu end før Projekt Helhed, peger han på to mulige årsager. Den første er, at børnene igennem Projekt Helhed får kendskab til klubben og dens lokaler, samt de andre tilbud man kan benytte sig af. Det bliver derved muligvis mere nærliggende for børnene at begynde at gå til fodbold i B1909. Den anden grund kan være, at han i sin rolle som lærer på H.C. Andersen Skolen har lettere adgang og større mandat til at tale med både børn og forældre og derigennem kan anbefale de interesserede børn at melde sig ind i klubben. Følgende interviewudsagn peger dog på, at det er selve fodboldinteressen, som kan være en del af forklaringen på det øgede antal medlemmer.

”Det stærke ved det er, at man tager udgangspunkt i deres store interesse for fodbold. Som via medier, hvad skal man sige. Det er bare sejt at gå til fodbold især her i området. Og plus de andre fritidstilbud de har. De kan ikke måle sig med den fodboldtræning, som foregår i B1909. Især nu hvor Projekt Helhed er kommet på banen også, så er familien begyndt at kigge efter; ”hov de bliver også styrket i matematik eller i andre boglige fag, men især matematik”. Især at fundamentet er deres hovedinteresse. De synes, det er sejt at gå til fodbold. De synes det er sejt at udvikle sig fodboldmæssigt.

Grunden til, at Projekt Helhed er med til at give bedre resultater til turneringerne, kan også være, at børnene simpelthen bliver bedre fodboldspillere:

”Ved at de gennem resultattilgangen i projektet bliver motiverede til at øve boldkontrol derhjemme, så de kan få bedre resultater til fodboldmatematikken”, forklarer projektlederen.

Andre nøglepersoner i B1909 vurderer dog, at projektet ikke er det primære for at gøre børnene til bedre fodboldspillere. Som en træner forklarer:

”Jeg skal lære dem grundreglerne i fodbold. En aflevering, skyd bolden over til den anden. Løb i den rigtige position osv. Selvfølgelig kan man godt lave matematik, når man skaber vinkler og det. Men når de er i den alder, de er, så skal de lære at spille fodbold fra bunden af. Hvor man siger. Jeg stiller en kegle her, og jeg stiller en her. Løb sådan og aflever en bold sådan. Du skal tæmme og heade en bold sådan. Jeg ved ikke... man hører mange gange... tit så har de dygtige fodboldspillere aldrig taget en uddannelse. De er jo egentligt analfabeter. De dygtigste fodboldspillere i verden, de kommer fra Frankrig og Spanien osv. Det er ikke ensbetydende med, de er genier. Derfor, de bliver ikke bedre fodboldspillere af at være dygtige til at regne og kunne ti tabellen.”

Konkurrenceelementet og fodboldretorikken, som er allestedsnærværende i projektet, er også med til at opdrage og gøre børnene bedre til at indgå i den ordinære fodboldtræning. Nøglepersoner i B1909 er således bevidste om de opdragende effekter, som projektet har. Og at projektet er med til at skabe bedre træningsbetingelser for både børn og voksne.

Fra flere kanter bliver der udtrykt frustration over, at man ikke har hold, børnene kan sluses over i, når de bliver for gamle til Projekt Helhed og Fodboldskolen. Derfor falder mange af børnene fra, og det føles, som om indsatserne har været forgæves. To trænere forklarer om dette:

”Han (projektlederen) kan bruge børnenes skolegang til at fastholde dem i fodbolden. Det tror jeg i bund og grund, vi får nogle medlemmer ind, som vi nok ikke ville have fanget i første omgang. Der ligger nogle rigtig store udfordringer i, når de kommer ud af Projekt Helhed, så skal de til at være i klubben som almindeligt medlem. Der har vi nogle store udfordringer. Der har vi svært ved at fastholde dem. Fordi når de er i Projekt Helhed, har de støvler, så har de tøj, så har de frugt og lignende. Nogle af dem kommer jo allerede fra klokken ti om formiddagen. Har noget skolegang her også. Og når de så skal til at stå

på egne ben, er der en alt for stor andel af dem, der stopper. ... Vi prøver så vidt muligt at lave flere ting sammen tidligere. Ved at lave nogle interne stævner, hvor de spiller med hinanden og bliver bedre. Men det er en stor udfordring lige i den periode (i 4. klasse), det første år. Der er mange, der kommer tilbage igen senere, når de bliver et års tid ældre. Så kommer nogle af dem tilbage igen. Men der er mange, der smutter lige i svinget, når de ryger ud af Projekt Helhed.”

”Det er sådan noget (frafaldet af spillere) vi kæmper med i hvert fald i fodboldskolen. Det er vigtigt at vide, at vi passer tingene. Vi vil vide, at de kan arbejde videre med det i klubben. De går jo ud af fodboldskolen, der ved U12. Så har vi nogle dygtige trænere, der ved U13 og ved U14, der hvor jeg træner, så vi kan viderebeskæftige dem, så de bliver i klubben. For hvis de stopper der i fodboldskolen. Det er én af de ting, vi gerne vil have dem til at blive udvidet til niende klasse. Det ville være et drømmescenarie”.

Det er også meget frustrerende for klubben ikke at kunne tilbyde pigerne rene pigefodboldhold, men der er hverken omklædningsfaciliteter eller trænere til at kunne varetage træningen af denne gruppe, selvom pigerne også har lyst til at spille fodbold. En lærer forklarer om dette dilemma:

”Altså mange af mine piger vil gerne gå til dans. Det er bare ikke eksisterende herude. Og så har jeg faktisk ret mange piger, der er rigtig gode til atletik. Og sådan noget spring noget. Der er jo ikke nogen gymnastikting herude ... Altså, der skal ekstremt meget til at få dem ud af firkanten (Vollsmose). Og der skal ekstremt meget til at få andre klubber ind i firkanten. Fordi de kan heller ikke overleve. Så egentligt handler det om... I min verden handler det om, at B1909 spreder sig over andet end fodbold. Det ville være rigtig godt, synes jeg. At de fik udvidet deres fritidstilbud. Fordi det kunne de sagtens. Hvis de fik en røvfuld penge.”

Også på workshoppen blev det diskuteret, at manglen på tilbud til piger var et problem. Det blev igen foreslået, at man i B1909 kunne tilbyde andre aktiviteter end fodbold. Aktiviteter, der i højere grad appellerer til piger. Men også aktiviteter der styrker og opbygger de sociale relationer og kompetencer på samme vis, som fodbold kan gøre det.

Trivselseffekter

Hos de ansatte og frivillige, som har deres daglige gang i B1909, er der enighed om, at håbet for de unge er, at de får en uddannelse, og at deres tid i klubben kan være med til at fremme dette. At skabe dygtige fodboldspillere bliver derfor vurderet som det sekundære i forhold til uddannelse. Men man udtrykker samtidig stor stolthed over de drenge, for hvem det lykkes at vise et talent og blive headhuntet til OB. Men det vigtigste er uddannelse, og her mener man, at Projekt Helhed er med til at give dem en ballast i forhold til matematik og dansk og dermed hjælp til at gennemføre grundskolen.

”Det er ikke noget, vi går og siger, men hvis vi skal være helt ærlige over for os selv, når folk kommer og siger; hvad håber vi at nå med fodbold drengene? Så er vi egentligt glade,

hvis bare vi får dem videre til noget uddannelse. Det er jo noget, man har kæmpet for i rigtig mange år. Ved Lindøs lukning mistede vi jo muligheden for at sende dem ud til nogle lærerpladser derude. Vi har et rigtig godt samarbejde med Syddanske erhvervsskoler, AMU-Fyn og Mulernes legat skole. Det er ikke noget vi siger, men et eller andet sted så tror jeg egentligt folk, de ubevidst tænker; når bare vi kan få dem sendt videre med noget godt i livet. Det er ikke altid fodbolden, det er faktisk langt fra fodbolden, selvom vi reelt er en fodboldklub. Det sociale ansvar og arbejde overskygger tit fodbolden.”

I Fodboldskolens dagligdag beskrives Projekt Helhed blandt andet som et pædagogisk redskab, som trænerne kan anvende, når der er spændinger i børnegruppen, eller når der simpelt hen bare er behov for et kontekstskifte for nogle af børnene.

Under en træning peger træneren hen på en gruppe af børn, der er ufokuserede om opgaven, og siger:

”At man lige kan give dem en pause, og sende dem op (i klublokalet), det er det, der er det gode ved projektet”

Den sociale del, som Værestedet står for, er et godt supplement til fagtræningen i Projekt Helhed, hvor der måske ikke er så meget tid og rum til at være social og snakke om emner fra hverdagen.

”Værestedet er en fritidsklub. Stort set som alle andre fritidsklubber er. Men det er klart, at i og med vi ligger i en fodboldklubs lokaler, så er det jo klart, at den aktivitet er meget bærende i hele Værestedets funktion. Det her med at børnene spiller i klubben, og de kan komme herover, inden de skal til træning. Og være her og være sammen med deres kammerater. Komme her over og være. Snakke med mig, hvis der er nogle ting fra deres hverdag, fra deres skoledag, familie.”

Læringsparathedseffekter

Klubbens medlemmer, især den ældre generation, der ikke har deres daglige gang på stedet, kan have svært ved at forstå og acceptere, at man har så stort et fokus på at gennemføre sociale og skolemæssige indsatser for børnene i stedet for bare at være en fodboldklub med ambitioner om at komme til tops i dansk fodbold. Men personer med deres daglige gang i klubben har for længe siden erkendt, at de sociale indsatser er altafgørende for effekten af træningen. Iagttagelsen tyder på, at Projekt Helhed har en opdragende effekt på børnene, idet de lærer at være fokuserede, arbejde hårdt og nå deres mål. Her er Projekt Helheds resultatorienterede tilgang med til at opstille mål, som børnene kan sigte efter, når de øver for sig selv i baghaven eller til træningen. En træner taler om diplomerne, der hænger i forhallen:

”De diplomer, der hænger ude i forhallen, hvor man fremhæver de dygtige børn ... I og med vi hænger de bedste elever op, dem der er mest motiverede, dem der er dygtige. Det skulle også gerne være med til at få de lidt mindre dygtige elever med. De vil også gerne komme op og hænge og blive synliggjort på den måde ... vi kan jo klart mærke, når vi har

dem til daglig herovre, det betyder noget at være blandt de bedste og blive hængt op. Og få diplomet. Én ting er at blive hængt op, noget andet er at få det med hjem til forældrene. Og vise det til dem meget stolt. Nu er jeg blevet tabelmester. Jeg synes det er hammergodt.”

Projektlederen forklarer om tilgangen til det hårde arbejde:

”Det handler ikke om at være god. Men det handler om, hvor meget man øver sig. Forskellen ligger i det, man har kontrol over i forhold til det, man ikke har kontrol over. Man har kontrol over, hvor tit man kommer. Ikke over hvor stort et potentiale man her. Det gælder også til fodbold. Man bliver kun en god fodboldspiller af at træne meget.”

Projekt Helhed set fra familiehjørnets perspektiv

For forældrene repræsenterer Projekt Helhed alle tre hjørner i trekanten. Dog er der en erkendelse af, at virkeligheden nok er, at projektet mest er et skole- og fritidsprojekt og mindre et familie projekt. Som en af forældrene forklarer:

”Projektet burde ligge på midten (af Helhedstrekanten). Fordi alle tre punkter er jo vigtige i det der samarbejde. Men det er mest mellem skole og fritid.”

Men måske foregår kontakten med forældrene på et andet niveau end det med lærerne. Som projektlederen forklarer:

”Altså, der er faktisk mange forældre, vi har haft kontakt til. Vi har brugt rigtig meget ved de børn, der har lånt iPads, der kører vi hjem til dem om fredagen med iPad'en, og så henter vi den igen søndag aften. Og der er jo familier, vi har været hjemme ved fem-seks gange. Men jeg vil gerne tilstå, at vi kunne bruge meget mere tid på forældrene. Det vil jeg gerne.”

Det, der trækker projektet over mod familiehjørnet, er de ekstra tilbud, klubben tilbyder såsom frugtordning og weekendovernatninger. Tilbud, som har karakter af de ansvarsområder, man typisk varetager i familien. En træner forklarer om betydningen af dette:

”Så vores roller som ansatte herover mig og også Kenn Due og et par stykker andre, som virkelig laver en stor indsats. Jamen det er jo næsten at være deres reservefar, og virkelig være deres rollemodel.”

Klubben bliver derved en form for erstatning for familien, men ikke kun i form af aktiviteter og tilbud, men også i form af en stemning eller en relation. En forælder forklarer:

”For når han kommer fra en overnatning og er så glad men også hamrende, hamrende træt, fordi de har trænet i, jeg ved ikke hvor mange timer. Og har spist sammen og haft det der fællesskab sammen. Det er, også på en måde, ligesom en familie. ... Det er jo også der, fokus er. Eleven er her for at lære noget, for at have noget fritid. Når de overnatter,

så får de måske lov at spille lidt på iPad. Det er jo også fritid. Og familie, når de sidder og snakker om tingene. ... Måske kan der være nogle indvandrere, der ikke siger det samme som mig, at hjemmet det er kun i familien. Måske har de ikke forstået det som at være i familien, det er ikke kun hjem. Det kan også være i skolen, det kan også være i legeskolen. De skal overnatte, og de skal rejse. ... Det er også på en måde at være en familie. ... Men hvad jeg siger, når jeg ser på trekanten, er, at barnet er i midten, og han kan relatere sig til alle de tre (hjørner)."

Denne familiestemning sammen med fodbolddelen betragter forældrene som yderst vigtig at bevare. Fordi det er med til, at især skoledelen i Projekt Helhed forbliver en leg for børnene. Hvis børnene "opdager", det er skole, er forældrene bekymrede for, at børnene ikke længere gider deltage i projektet.

Forældrenes største bekymring er dog, om projektet fortsætter, når den nuværende projektperiode stopper. En bekymring, der ikke kun strækker sig til deres egne børn, men til alle de børn, der deltager i projektet. Det er særligt projektlederen og hans evne til at hjælpe dem og deres børn, som betyder noget.

"Han er faktisk en rigtig god lærer og dygtig træner. Han vidste godt, hvor Mahmeds problem var henne. Han ved godt, hvornår han skal rose Mahmed, og hvornår han skal sige til ham, det ikke er i orden, og han har dummet sig. Og Mahmed kom hjem og havde accepteret, at han havde dummet sig og tabt sit kampkort, og har lovet, at det gør jeg ikke næste gang. Det hjalp rigtig meget til at få Mahmed til at lave sine lektier, og alle de aktiviteter de var i gang med i 'Nierne'."

Projektet ses dog ikke skarpt adskilt fra Værestedet og Fodboldskolen, men nærmere som en samlet indsats, hvor børnene deltager i alt det, som de kan få lov til, når de er i B1909.

"Det er rigtig godt med det projekt. Det er fordi, fra da de var små, kunne de godt lide fodbold. Så da vi hørte om projektet, sendte vi dem alle tre derover. Selvom Sara er en pige, så var hun rigtig glad for at gå til fodbold. Efterhånden så siger de, at vi skal lære dem dansk og matematik, så de bliver rigtig, rigtig dygtige til alt. Det går hurtigt"

Projekt Helhed, Værestedet og Fodboldskolen fungerer for forældrene som et positivt alternativ til skolens SFO. Her er børnene fysisk aktive samtidig med, at de bliver bedre til deres skolesager. Alternativet er computerspil i skolens SFO, som flere af børnene har beskrevet som kedeligere i længden end fodbold og fagtræning i B1909. Børnene har således været medbestemmende i forhold til at tilbringe eftermiddagen i B1909 fremfor i skolens SFO. Forældrene sparer yderligere penge, da en SFO er dyrere end medlemskab i B1909.

Skolefaglige effekter

Forældrene vurderer det faglige indhold i Projekt Helhed meget positivt. Den anderledes måde at lege det faglige ind i børnene er med til, at forældrene synes, projektet er anderledes og godt.

"Man mærker ikke, man er til undervisning. Tiden går hurtigt, og samtidig så hygger børnene sig. Og tænker slet ikke på, at det er en del af undervisningen. De tror bare, det er en del af sport eller fodbold. Så det er meget godt."

På spørgsmålet om det er vigtigt, at en del af undervisningen foregår i B1909, svarer en far:

"Ja. Helt klart. Fordi børnene når de ved, det er en del af skolen, så vil mange falde fra, og tænke; årh, det er sku en lang dag i skolen. Men når de tænker; okay, det er fodbold, de skal til. Så har de én ting i hjernen, det er fodbold. Det, der gør det spændende for dem, er at gå op og lære de der regnestykker. For de ved jo, de er til fodbold, og det er en del af fodboldtræningen. Sådan tænker de. Og jeg tror, hvis det var på skolen, så tror jeg, mange ville hoppe fra. Det tror jeg i hvert fald."

Hvorvidt projektet gør en faglig forskel for børnene, beskrives både i retning af neutralt og overstrømmende positivt. Men ingen forældre ser projektet som negativt i forhold til deres børns faglighed til trods for, at de går glip af timer i skolen. Et forældrepar forklarer, at deres barn er blevet rigtig god til at lave regnestykker, men at det ikke har påvirket hans andre matematikkundskaber, da han i forvejen har haft nemt ved matematik. Men flere forældre siger, at projektet er den direkte årsag til, at deres børn har lært at læse og f.eks. nu kan læse underteksterne på fjernsynet. De regnefærdigheder, som børnene opøver, synes de også er helt utrolige og imponerende. En af forældrene fortæller om hendes oplevelser af de faglige effekter af projektet:

"Altså de starter jo kun op med matematikken ikke også. Hvor jeg sådan begyndte at blive lidt urolig med dansken. Så nævnte jeg det, og så sagde Kenn, at det ville han så også gøre, ikke også. Og så begyndte de med ord. Så gik der ikke ret lang tid, så begyndte han at læse teksten på fjernsynet."

Trivselseffekter

Den glæde, som forældrene oplever hos deres børn over at være en del af B1909 og særligt Projekt Helhed, er årsagen til, at flere forældre har valgt ikke at flytte deres børn fra skolerne i Vollsmose til andre skoler i byen. For at deltage i projektet skal man nemlig enten gå på H.C. Andersen Skolen eller Abildgårdskolen.

Forældrene fortæller, at projektet og B1909 gør deres børn gladere, sundere, mere sociale og ikke mindst giver dem noget at lave i deres fritid efter skole, som involverer bevægelse.

"Vi er rigtig glad for det, også fordi han jo får brændt en masse krudt af. Og det skal han også gøre i hans tilfælde. Og det er også den der naturlige træthed, den kommer. ... Altså, man kan jo godt se, hvis han har siddet en hel dag herhjemme og bare spillet, så har han ikke brændt det der krudt af."

At børnene kan risikere et gult eller rødt kort for handlinger både i skolen og i B1909 ser forældrene som en positiv konsekvens, selv når det går ud over deres egne børn, som dermed

ikke kommer med til kampe i weekenden eller får karantæne i en periode fra fodboldtræningen. ”Børnene lærer derigennem, at deres handlinger kan have konsekvenser og udløse sanktioner”, siger en af forældrene.

Læringsparathedseffekter

Forældrene fortæller, at projektet har været med til at motivere børnene til at ville øve regnestykker derhjemme. Det er nyt for forældrene, at de oplever deres børn foretrække regneopgaver fremfor at spille computerspil. Flere børn har f.eks. fået lov til at låne en iPad med hjem, så de kan øve sig i weekenden. Børnene vil gerne være de bedste til matematik, også overfor deres klassekammerater og deres lærere, og nu har de en mulighed for at blive det.

Forældrene forklarer, at efter at deres børn er begyndt i Projekt Helhed, har de fået mod på selv at opsøge opgaver og udfordringer, som er så svære, at det ikke altid er muligt for dem at løse dem. På spørgsmålet om, hvorvidt projektet har givet børnene tro på, at de kan løse opgaver ud over dem, de bliver stillet i Projekt Helhed, svarer en mor:

”Ja helt klart. Det kan jeg godt mærke. F.eks. nogle temmelig svære opgaver, der går de virkeligt til den. Der siger de jo, det kan du godt klare. Så selvom det er meget svært. De prøver på det i hvert fald. Det er helt klart. Det har hjulpet i hvert fald. ... Der er nogle opgaver f.eks. på nettet, som er beregnet til niende, tiende klasse, eller måske syvende eller ottende. Dem prøver de på at sidde og løse. Og de er klar over, at det er svære opgaver. Så helt sikkert. Det er det, det påvirker.”

Som opfølgning på moderens svar, spørger interviewereren, om hun kan være sikker på, det ikke er skolen, der har gjort forskellen?

”Altså, jeg er ikke 100 % sikker på det. Men det må komme et eller andet sted fra. Måske fra skolen. Men jeg ved, at andre børn, der ikke går i projektet, de vil aldrig prøve at (løse opgaverne) ... Fordi mange af hans kammerater, der ikke bor i Vollsmose, ik. De vil hellere spille Playstation. Men han kan sagtens finde på at ville spille de (regne)opgaver, mens de andre sidder og spiller Playstation. Det har jeg også oplevet.”

Et kik på projektets egne data

I hele projektperioden har der været et stort fokus på at dokumentere børnenes resultater løbende. Både i forhold til de voksne, der styrer projektet, og børnene, der deltager, har denne løbende dokumentation en stor betydning, da det viser, om der er fremskridt eller mangel på samme. Dette diskuteres yderligere i DEL 3.

Et eksempel på et barns resultater er beskrevet i nedenstående regneark. Farverne illustrerer, når barnet har nået målet. Stjernerne markerer, at barnet er blevet mester i både plus, minus og gange.

DEL 2. Struktur, analyser og resultater

	= Mester på sit klasstrin
	= Mester for et eller flere klasstrin over
	= Tid et eller flere klasstrin under forventet evt. Andet

Mikkel Hansen 2.b

HCA

★ Mål 0.kl under 4 min						★ Mål 1.kl under 4 min						★ Mål 2.kl under 3 min						★ Mål 3.kl under 4 min						★ Mål 4.kl under 3 min			★ Mål 5.kl under 3 min		
Plus						Minus						Gange																	
L2	L3	L4	L5	L6		L1	L2	L3	L4	L5	L6	L1	L2	L3	L4	L5	L6	L1	L2	L3	L4	L5	L1	L2	L3				
11.06.12	06.05					10.09.12	02.40	03.23	05.03			18.09.12	02.54																
11.06.12	05.32		10.48			10.09.12		02.57	04.27			19.09.12	02.12																
12.06.12			08.18	13.14		11.09.12			02.32	02.38	02.12	26.09.12		05.24															
12.06.12			09.21			13.09.12						26.09.12		03.34															
23.08.12	04.11					14.09.12				01.56	05.41	01.10.12		03.14															
23.08.12	03.35	05.56				17.09.12					04.52	02.10.12		02.41	25.07.00														
28.08.12		05.27				17.09.12					04.01	03.10.12			06.52														
28.08.12		06.08				18.09.12					03.32	04.10.12		02.05	06.24														
28.08.12		04.48				20.09.12					03.00	05.10.12			04.07														
30.08.12		04.10				24.09.12					02.36	05.10.12			03.47														
04.09.12		03.49				14.12.12				01.24		09.10.12			11.40														
05.09.12		03.28	03.41	06.59		20.12.12					01.32	22.10.12			14.13														
07.09.12				05.33		20.12.12					01.27	22.10.12			06.34														
11.09.12				05.16								23.10.12																	
13.09.12				05.09								23.10.12			03.28														
13.09.12				04.21								26.10.12			02.45	06.12													
13.09.12				03.48								26.10.12			02.45	03.20													
18.09.12				03.44								26.10.12				02.45	28.10.00												
25.09.12					11.03							29.10.12					38.50.00												
26.09.12					08.50							30.10.12					13.49												
26.09.12					08.29							30.10.12					08.25												
27.09.12					03.30	06.41						31.10.12					07.45												
28.09.12						05.20						01.11.12			02.17	04.29													
28.09.12						05.11						06.11.12				04.18													
01.10.12						04.50						06.11.12				03.03													
01.10.12						03.10	04.25					06.11.12				03.01													
												06.11.12				02.55													

Men resultaterne taler også deres eget sprog om børnenes udvikling og læring. Som tidligere beskrevet har det ikke været muligt at foretage statistiske beregninger ud fra materialet. Ved at gennemse de mange resultater enkeltvis kan man alligevel se nogle tendenser i tallene.

Først og fremmest kan man se, at jo mere børnene øver sig, jo bedre bliver de. Hvis de øver sig rigtig meget, bliver de så dygtige, at de opnår mestertitlerne. Så ved at øve sig rigtig meget bliver de på nogle områder langt dygtigere end børn fra én til to årgange over dem selv. Denne klare sammenhæng er tydeligst, hvis børnene kommer regelmæssigt i Projekt Helhed. I en case med et tvillingepar, der begge kommer i projektet, var der en periode på ca. tre måneder, hvor den ene tvilling ikke deltog i projektet, og da hun vendte tilbage, var hendes bror blevet langt bedre end hende, selv om det i udgangspunktet var det omvendte, der gjorde sig gældende før fraværsperioden. Casen bekræftes både i tallene og senere af forældrene, der forklarer, at ”det var meget frustrerende for Camilla, at Rasmus overhalede hende”.

I tallene kan man ligeledes se, at når børnene ikke øver sig regelmæssigt nok, sker der stort set ingen forbedringer af tiden for at løse opgaverne. Projektets egne resultater viser også, at børnene tilsyneladende må bruge længere tid på deres regneopgaver, hver gang de stiger et level. Et nyt level betyder, at tallene, og dermed sværhedsgraden i regneopgaven, er blevet større. Det er ikke selve typen af regneopgave, der er forandret. Dermed kan man argumentere for, at evnen til at opnå mestertitlerne ikke kun beror på, hvor hurtige de er med fingrene til at bruge iPad'en, men at selve regneopgaven også har betydning.

DEL 3. Diskussion og konklusion

Den 1. august 2015 overgår alle kommuneskolerne i Odense til at være heldagsskoler (Odense Kommune, Børn- og Ungeudvalget 2013). For børnene vil det bl.a. betyde, at de får en længere skoledage med mere fysisk aktivitet, gerne gennem et udvidet samarbejde med klubber og foreninger. I diskussionen om folkeskolereformen undersøger man også, hvordan man bedst integrerer mere fysisk aktivitet i selve undervisningen (Odense Kommune, Børn- og Ungeudvalget 2013; «Den Sammenhængende Skoledag for 0.-6. klassetrin» 2012). Projekt Helhed kan i denne politiske debat anskues som et modelprojekt for en realisering af et sådant partnerskab mellem skole og forening og et bud på, hvordan fysisk aktivitet og læring kan kobles sammen.

DEL 3 er en diskussion og konklusion af evalueringens analyser. Afsnittet er delt ind i fire temaer, som hver især belyser kerneområder af betydning for samarbejdet mellem skolerne og B1909. Kerneområder der ikke blot relaterer sig til dette konkrete samarbejde, men som også kan pege på områder af betydning, for andre samarbejder mellem skoler og foreninger i realisering af heldagsskolen.

Tema 1: Partnerskaber

I evalueringen af Projekt Helhed er samarbejdet mellem B1909 og skolerne relevant at diskutere i forhold til partnerskabsbegrebet².

I partnerskaber mellem offentlige og frivillige organisationer er der særlige muligheder men også problemer og faldgruber, man må styre uden om, hvis partnerskabet skal være frugtbar. Som en guide til partnerskaber formulerer det. *”Når et partnerskab lykkes, kan det være en mulighedsmaskine, hvor både den individuelle og den organisatoriske identitet og indsats når til fuld udfoldelse”* («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 4).

Partnerskabsguiden er baseret på en større undersøgelse, foretaget af blandt andre Jens Høyer-Kruse og Jan Toftegaard Støckel på Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet (Høyer-Kruse et al. 2008). Undersøgelsens resultater er efterfølgende samlet i guiden, hvor der fremhæves tre overskrifter for, hvad der definerer et partnerskab:

- Partnerskabet er et formaliseret samarbejde mellem to eller flere ligeværdige parter.
- Partnerskaber samler ressourcer.
- Partnerskaber er en rejse gennem flere faser.

² Samarbejde er det, som man sammen gør i det daglige. Partnerskab henviser til formaliteterne og de overordnede tanker, man har gjort sig om samarbejdet.

Partnerskabet er et formaliseret samarbejde og en rejse gennem flere faser

Om det formaliserede samarbejde skriver Partnerskabsguiden: ”*Ligeværdigheden skabes, når parterne åbent og ærligt definerer, hvad de vil med partnerskabet, og derigennem får indsigt i hinandens mål og motiver*”. Og lidt senere beskrives der: ”*Det er motivet som skal forstås som styrken i partnerskabet, ikke det fælles mål eller indsats*.” («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 14).

Motivet med indsatsen i Projekt Helhed har tilsyneladende ikke været helt afklaret hos alle parter, hvor det særligt er Fodboldskolens trænere og de frivillige i klubben, som er blevet udfordret gennem samarbejdet mellem B1909 og skolerne. Her er der typisk opstået problemer, når projektet har forandret sig og krævet nye ressourcer og engagementer fra de frivillige. I forhold til dette må projektet i højere grad anerkende, at de andre i B1909 netop er frivillige, dvs. en uhomogen gruppe med forskellige motiver og årsager til deres engagementer, hvor autonomi oftest er vigtigt for den enkelte, og ikke mindst en indbygget modstand mod forandringer i organisationen generelt. (Boll, Hald, og Alsted 2012; «Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007). Projektet må således sikre sig opbakning hos de enkelte involverede, inden forandringerne implementeres.

I forlængelse af dette kan det være relevant for Projekt Helhed at gennemgå de dynamiske partnerskabsfaser, som partnerskabsguiden beskriver således: *Rejsen ind i partnerskabet er en dynamisk proces, som består af seks sammenhængende faser: 1. Idé- og afklaringsfase. 2. Formaliserings- og planlægningsfase. 3. Opstartsfasen. 4. Tilpasningsfase. 5. Projektfase. 6. Vurderingsfase.* («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 8).

Særligt bør der være fokus på den fjerde fase, som er tilpasningsfasen, hvor man på baggrund af erfaringer fra opstartsfasen tilpasser projektet. Men tilpasningsfasen forudsætter, at man har været relativt afklaret omkring den anden fase, der indeholder rollefordeling, arbejdsopgaver og ikke mindst ansvarsfordelingen i projektet, hvilket netop konflikten med Fodboldskolen antyder, ikke helt har været formaliseret nok, da den deraf organisatoriske forankring tilsyneladende har været for løs («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 9).

Ved i højere grad at få formaliseret projektet og dokumenteret sin viden og sine metoder, bliver det også tydeligere for alle, hvad projektets mål er. Igennem en dokumentation gør man også projektet mindre personafhængigt, så hvis nøglepersoner skulle vælge at forlade projektet, så kan en anden lettere overtage. Derudover kan dokumentationen være med til at skabe anerkendelse og partnerskabsidentitet, hvilket også vil fremme samarbejdet. («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 20; Boll, Hald, og Alsted 2012).

Ansættelsesforholdene i Projekt Helhed bygger en bro

Partnerskabsguiden forklarer om det at samle ressourcer: ”*Foreninger og kommunale institutioner har forskellige ressourcer, tænke måder og organisationsstrukturer. Partnerskabets styrke kan netop bestå i, at man råder over kompletterende egenskaber, og at forskellene i kultur og struktur netop forstås som udviklingspotentialer*” («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007, 16).

Ansættelsesforholdene for både projektlederen og de to fodboldmatematiktrænere er helt

centrale for en diskussion om partnerskabet mellem B1909 og skolerne. Alle tre er formelt ansat på skolerne og har derudover en stor andel af frivilligt arbejde i B1909. Det at samle ressourcer til projektet har således handlet om, at personerne fra starten har haft et ben i hver lejr. Dermed er ansættelsesforholdene med til at bygge bro hen over en lang række udfordringer, som normalt præger partnerskaber. Typisk vil et partnerskab udspringe af en projektidé og dernæst samle de relevante ressourcer fra henholdsvis den frivillige og den offentlige organisation. Men da ressourcer, rationaler og organisationsstrukturer kan være meget forskellige hos henholdsvis den offentlige og den frivillige organisation, opstår der let stramme organisatoriske grænser, kulturkløfter og kommunikationsvanskeligheder («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007). Da projektlederen og fodboldmatematiktrænerne i forvejen kender kulturerne i begge organisationer, bygges dermed denne bro fra den ene organisation til den anden. Ligeegyldigt om man har lærerkasketten eller fodboldkasketten på, kender man rationalerne og organisationsstrukturerne på den anden side, fordi man agerer i dem til dagligt og derved kan styrke samarbejdet i partnerskabet. Dette anses som et væsentligt element i det potentiale, der er blevet udfoldet i projekt Helhed.

Lærernes mangel på løbende information og generel kommunikation

I samarbejdet med skolerne opstår udfordringerne oftest i forbindelse med de løbende informationer og den generelle kommunikation fra projektets projektleder til lærerne på skolerne. Det, der særligt mangler, er dels information om projektets overordnede metoder og indhold, dels information om daglige mål og hensigter med de enkelte børn. Manglen på denne kommunikation har ført til udfordringer omkring den daglige rekruttering af børnene til projektet og planlægning af lærernes undervisning i forhold til Projekt Helhed. En stor del af udfordringerne ligger i, at projektlederen ikke har sin daglige gang på skolen, men for det meste er i B1909. En måde at løse nogle af disse udfordringer er, at projektlederen deltager i flere formelle sammenhænge på skolen. F.eks. forældremøder, forældresamtaler og lærermøder. Derved fremmes kommunikationen og synligheden overfor lærerne, så de i højere grad kan få klarhed over projektets mål, og hvordan de relaterer sig til deres egne. Såvel som man havde en tid sammen, hvor man kan afklare praktiske forhold i samarbejdet.

På workshoppen den 13. juni 2013 blev det ligeledes foreslået, at man i højere grad skrev Projekt Helhed ind i de fælles årsplanlægninger og i elevplanerne.

Som en sidegevinst ville projektlederens deltagelse i formelle sammenhænge, hvor forældrene også er til stede, gavne det ligeværdige samarbejde med forældrehjørnet. Mere om dette i Tema 3 om Helhedstrekanten.

Partnerskabet mellem B1909 og kommunale beskæftigelsesorganisationer

En stor del af projekts kvalitet ligger i den løbende resultatdokumentation, og at læsning er blevet integreret i fagtræningen (mere om dette i tema 3). Men resultatdokumentationen og læsningen er først og fremmest blevet et etableret tilbud, fordi projektet fik tilført ressourcer i form af to langtidsledige i aktivering. Projektet har brugt mange kræfter på at bevare de to langtidsledige, da denne form for ressource normalt er midlertidig af en måneds varighed. Det er et problem, da man risikerer, at muligheden for læsning og resultatdokumentation forsvinder, når aktiveringsperioden udløber, og de to langtidsledige stopper. Man bør derfor

i fremtiden arbejde på en strategi for rekruttering af nye ressourcer. Eventuelt gennem et formaliseret partnerskab mellem B1909 og de kommunale beskæftigelsesorganisationer.

Opsamling

Det vil være relevant for Projekt Helhed og skolerne at gennemgå de seks dynamiske partnerskabsfaser og dermed i højere grad få formaliseret deres samarbejde. For selvom samarbejdet allerede har styrker i form af ansættelsesforholdene i Projekt Helhed, opstår der alligevel udfordringer, hvor lærerne føler, de mangler en løbende kommunikation og generel information om projektet. Derfor foreslås det, at projektlederen i højere grad deltager i formelle sammenhænge på skolen, og at projektet samtidig skrives ind i skolens årsplanlægninger og i elevplanerne.

Man bør ligeledes overveje, om der kan etableres et tættere samarbejde med de kommunale beskæftigelsesorganisationer.

Tema 2: Fagtræningens indhold og metode

De elektroniske undervisningsmaterialer

Projekt Helhed har i stor grad integreret digitale læremidler i fagtræningen. Denne digitale tilgang giver et væld af muligheder med forskelligt fagligt indhold pakket ind i sjove og appellerende spil, der kan være med til at styrke fagligheden i undervisningen («It-løft til alle fag i folkeskolen - Ministeriet for Børn og Undervisning» 2013). Spillene har som oftest også et eller andet resultat, som man kan bruge til at registrere børnenes fremskridt med.

Til gengæld kan brugen af elektronikken kritiseres for at gøre børnene stillesiddende, da programmerne og spillene oftest kræver, at man sidder ned (Overgaard et al. 2012). Forskning peger blandt andet på, at bevægelse er godt for læring. Der er således de senere år kommet mere og mere fokus på sammenhængen mellem børn og unges fysiske aktivitet og kognitive evner (Aberg et al. 2009). Man har særligt studeret indflydelsen af bevægelse på den efterfølgende læring («Sundhedsmæssige aspekter af fysisk aktivitet hos børn – et treårigt forsøg i to kommuner ved København Ballerup og Tårnby.» 2006; Gibbs 2007; Sibley og Etnier 2003). Resultaterne indikerer en betydelig og positiv effekt af fysisk aktivitet på børns kognition (Tomporowski et al. 2008; Trudeau og Shephard 2008; C. H. Hillman, Pontifex, og Kramer 2009). Senest er der ligeledes resultater på vej, som indikerer, at børn med indlæringsvanskeligheder og ADHD kan have op til dobbelt så stor effekt af at kombinere deres læring med fysisk aktivitet (C. Hillman 2013). I disse studier har man studeret hjernen og kroppen hver for sig. Dette forhold er til dels funderet i en dualistisk tilgang. I modsætning til dette har der været en stigende interesse for og forskning i at integrere kroppen i studiet af kognition (Aziz-Zadeh og Damasio 2008; Binkofski, Buccino, og Riggio; Glenberg et al. 2008; Pfeifer og Bongard 2006; Tettamanti et al. 2005; Ratey 2009; Thomas 2007). Resultaterne af disse studier peger i retning af, hvor vigtigt det er, at kroppen udgør en potentiel læringsressource. Sammenhængen mellem fysisk aktivitet og læring viser sig at have tre spor:

1. Personer, der er i bedre fysisk form, scorer bedre i intelligenstest end personer i ringere fysisk form. Hypotesen er, at idrætsundervisning, der øger kondition samt mere bevægelse i undervisningen, øger alle elevers læring.
2. Små trænende pauseaktiviteter – kaldet ”power breaks” og ”brain breakers” – kan have en positiv effekt på koncentrations- og læringsevnen. Aktive pauser forbedrer kognitionen. Dette er sandsynliggjort i forhold til problemløsning, sproglige færdigheder, rumopfattelse, logisk tænkning, arbejdshukommelse og opmærksomhed.
3. Kropslig medvirken i læring af de boglige fag – kaldet kropsligt forankret læring (embodied learning) – kan have en positiv effekt på læring og inklusion. Embodied læring defineres ved, at de kropslige aktiviteter meningsfuldt kobles til det, der læres.

Samtidig er der noget, der tyder på, at fysisk aktive børn også er gladere, har højere selvværd og har bedre læringsmuligheder. Der er således en sammenhæng mellem det at bevæge sig meget samt positive faktorer for læringsmulighederne og den personlige dannelse («Sundhedsmæssige aspekter af fysisk aktivitet hos børn – et treårigt forsøg i to kommuner ved København Ballerup og Tårnby.» 2006). Det at børn bevæger sig og deltager i kropslige fællesskaber, kan dermed have indvirkning på, at de kan indgå positivt i læringsmiljøer. En del af aktiviteterne i Projekt Helhed kan således kategoriseres under en af de tre tilgange til kobling mellem fysisk aktivitet og læring. Ikke desto mindre ærgrer flere lærere sig over, at et projekt, der har til formål at kombinere fodbold med fagligt indhold, vælger metoder, hvor børn er inaktive foran en skærm. Vi finder derfor, at der er et fortsat potentiale i at udvikle endnu flere øvelser, der kombinerer fysisk aktivitet og læring under en af de tre nævnte søjler.

Men brugen af elektronikken er blot en del af metodevalget. Når det er hensigtsmæssigt, anvendes f.eks. papkort som placeres på et større areal på gulvet, eller man anvender sjippetov eller swingball for at gøre det naturligt at bevæge sig som en del af læringen. I løbeturen fra skolen og over til B1909 er der også fysisk aktivitet. Alt sammen med til at bevægelser og fysisk aktivitet fylder så meget som muligt inden for projektets rammer.

Fodboldkultur i materiale- og metodevalget

Fodboldbegreber og fodboldkultur ligger i meget af det indhold, som de hjemmelavede materialer består af. F.eks. kan eleverne læse sætninger, der henviser til fodbold begreber eller beskrivelser af berømte fodboldspillere. Desuden foregår aktiviteterne i boldklubbens lokaler, hvor børnene derfor bliver hjemmevante og føler sig trygge. At ens flidsdiplom har plads i forhallen ved siden af de historiske fodboldpokaler, kan også have en betydning i forhold til, at børnene igennem Projekt Helhed enten introduceres til en idrætskultur, eller ligefrem begynder at deltage i den. Medlemstallene peger i hvert fald på, at i de år, hvor der har været Projekt Helhed aktivitet i B1909, har antallet af medlemmer i ungdomsrækkerne været opadgående.

Fagtræningsmetodens konkurrence- og resultatorienteringen

Fagtræningsmetoden i Projekt Helhed har en resultat- og konkurrencepræget tilgang til undervisningen. Som en pige fra 1. klasse beskriver projektlederen Kenn Due. ”*Kenn er ikke min matematiklærer, han er min matematiktræner*”. Dette citat rammer fint, hvad projektets fagtræningsmetode består af, nemlig en blanding af fodboldtræning og matematikundervisning.

Hvorvidt det er en god metode kan diskuteres ud fra en ny undersøgelse produceret af SFI - Det nationale forskningscenter for velfærd. Forskningscenteret har undersøgt, hvad der kendetegner den undervisning og de lærere, der har elever, som opnår gode faglige præstationer i folkeskolen (Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen 2013). De lærere, hvis elever opnår de bedste resultater, kendetegnes bl.a. af følgende:

- De udtrykker ofte tydelige og høje faglige forventninger til eleverne.
- De benytter forholdsvis mange tests i deres undervisning.
- De udøver stærk klasserumsledelse ved at være konsekvente i forhold til at sikre, at eleverne overholder aftaler, og at der er ro i klassen.
- De har et godt socialt miljø i deres klasser med gode sociale relationer mellem eleverne indbyrdes og mellem elever og lærere med disciplin, opmærksomhed og respekt.
- De afholder mange undervisningstimer med en effektiv udnyttelse af tiden.

Samtlige af faktorerne kendetegner den undervisning, som eleverne mødes af i Projekt Helhed. Strukturen omkring undervisningen i klublokalet i B1909 kan beskrives som stations-træning. Dvs. korte fokuserede øvelser med et specifikt mål og veldefinerede metoder til at nå målet. Eleverne hjælper hinanden med at løse opgaver og giver også hinanden opbakning, når opgaverne er svære. Opgaverne og undervisningsmaterialerne ligger klar, så der ingen spildtid er, når børnene kommer. Og disciplinen opretholdes gennem de rammer, som projektet har sat op. Når barnet overtræder reglerne, får det enten et gult eller et rødt kort og må ikke komme i projektet for en periode.

Undervisningsmetoderne er meget resultatorienterede, og man noterer en tid eller en opgavegennemførelse hver gang, det er muligt. Det vil sige, i praksis er den hyppigst anvendte metode testbaseret. Gode resultater eller hårdt arbejde kan udløse diverse præmier i form af ros, privilegier, tyggegummi og forskellige diplomer og udnævnelser.

Det løbende fokus på resultatet betyder for børnene, at de hele tiden kan se deres fremskridt, og de ved, hvad de skal levere for at blive bedre og eventuelt opnå flidspræmierne. Inden for teorier om projektledelse er det kendt, at det er en vigtig motivationsfaktor at kunne se sine mål, dokumentere sine fremskridt og opnå anerkendelse for sit arbejde (Lindegaard og Olsson 2005).

Børnene reagerer da også langt overvejende positivt overfor den resultatorienterede tilgang. For de børn, som ikke trives ved konkurrencen, kan denne nedtones, eller børnene kan vælge helt at sige fra overfor at deltage i projektet.

Men konkurrencen er først og fremmest en konkurrence med sig selv, hvor man opnår flidspræmierne, når man bliver bedre i forhold sine personlige præstationer fra tidligere. Dette kan være så motiverende for børnene, at flere af dem ønsker at låne en iPad med hjem i weekenderne, så de kan øve sig.

Det er klart, at børnene også bruger resultaterne til en indbyrdes konkurrence. Diplomerne i forhallen er et eksempel på, at man fra projektets side umiddelbart ansporer denne indbyrdes konkurrencementalitet, da de her kan sammenligne sig selv med de andre. Men med henvisning til projektets egne resultater, må man erindre, hvad der udløser et diplom, nemlig regelmæssige besøg i Projekt Helhed og hårdt fokuseret arbejde med regneopgaverne og læsningen. Diplomet bliver dermed et udtryk for flid, mere end det bliver et udtryk for

intelligens. Hvis den indbyrdes konkurrencementalitet fører til, at børnene leverer en større arbejdsindsats, er det svært at tolke konkurrenceelementet som andet end positivt. Især når diplomerne ikke er den eneste form for ros eller præmie, børnene modtager som en del af deres præstationer i Projekt Helhed.

For den voksne har den resultatorienterede tilgang også stor betydning. Den bliver et vigtigt pejleredskab, hvor man kan følge børnenes udvikling og på baggrund af dette hjælpe dem videre i deres læringsproces. Psykologen Lev Vygotskij har beskrevet teorien omkring ”zonen for nærmeste udvikling” i forbindelse med lærerprocesser (Zaretskii 2009; Lindqvist 2004). Antagelsen er, at børnene i sig selv har et læringspotentiale om et givent emne, men at man kan udvide det potentiale, og dermed facilitere en øget læring, hvis man som lærer kan diagnosticere barnets aktuelle vidensniveau og så bygge oven på dette. Men som Harland skriver om udfordringerne med at diagnosticere læringen: *“We believed that diagnosis was something we did all the time”* (Harland 2010). I projektet er disse udfordringer med diagnosticering ikke nær så store, fordi resultaterne af de mange test løbende giver en pejling af, hvor børnene har udfordringer og styrker. Samtidig giver resultaterne en mulighed for at kunne rose, når rosen er fortjent. Den voksne kan se, at barnet den dag har arbejdet hårdt, og hvis der ikke sker resultatfremskridt, er det ikke nødvendigvis barnets skyld, men de metoder som man prøver at hjælpe det med. Manglende resultatfremgang kan også udtrykke, at barnet har haft en dårlig dag i skolen eller derhjemme, som man så kan tage hånd om.

Information om projektets indhold og metoder

En stor del af de udfordringer, som projektet møder i samarbejdet med skolerne, relaterer sig til de fag, og den undervisningsmetode, der anvendes i fagtræningen. En del lærere synes, at det har været uklart, hvad projektet egentligt indeholder, og hvordan de skal forholde sig til projekts faglige indhold. Problemet er, at børnene er væk fra deres normale timer, og når så lærerne ikke kan dokumentere, hvad børnene foretager sig og lærer i Projekt Helhed, så kan det i sidste ende give lærerne problemer i forhold til at kunne tage det faglige ansvar for børnenes læring.

Desuden har lærerne også svært ved at stå inde for en undervisningsmetode, der er så resultatorienteret og konkurrencepræget, som den er. De er bange for, at den går ud over børnenes trivsel og fremmer negative relationer imellem børnene.

Projektet har ikke været god nok til at fortælle lærerne, hvad metoderne præcist indebærer, og hvorfor man gør, som man gør. Dels ligger forklaringen i, at projektet indtil nu har haft stor fokus på at udvikle sig og finde det eller de ben, det skal stå på. Dels at man ikke har haft nok fokus på at systematisere og dokumentere de konkrete undervisningsmetoder i en form, som er lettilgængelig for lærerne.

Projektet kunne derfor have gavn af, for det første, at få udarbejdet et detaljeret øvelseskatalog, der gengiver alle de øvelser, der anvendes, og en beskrivelse af hvorledes de anvendes. For det andet i fremtiden at udvikle f.eks. undervisningsmaterialer og metoder i fællesskab med lærerne, så de også får ejerskab til projektet og forstår metoderne mere indgående. Og for det tredje bør projektet i langt højere grad være i løbende, gerne daglig, kommunikation med lærerne, så de kan følge med i børnenes udvikling. For også lærerne kunne have gavn af at kende elevernes daglige fremskridt i deres egen undervisning.

På workshoppen den 13. juni 2013 blev der præsenteret en hjemmeside, hvor man blandt

andet kan dele metoder og øvelser, der anvendes i projektet. Desuden blev det foreslået, at man opretter en Facebook side, hvor forældre, lærere og projektet kan kommunikere med hinanden. Og også et forslag om, at man udvikler metoder i fælleskab mellem projekt og skoler. Endelig blev der peget på, at det først og fremmest er skolens ansvar at angive læringsaspektet og sikre en kobling mellem skolen og projektet. Lærerne kunne blive klogere på projektet ved at agere ”fluen på væggen” til fagtræningen eller træningen i fodboldmatematik.

Opsamling

IT-baserede læremidler anvendes i fagtræningen som en del af et større metodevalg og giver et væld af muligheder for forskelligt fagligt indhold, samtidig med at det muliggør en vigtig resultatproduktion, hvor hvert barn hele tiden kan monitorere sine fremskridt. Denne monitorering er formålstjenlig for barnet, hvor det blandt andet fremmer en gavnlig konkurrence med sig selv. For de voksne kan resultatmonitoreringen være med til at fremme børnenes læring. Desuden bekræfter en ny undersøgelse fra SFI det hensigtsmæssige i at gennemføre løbende tests på børn, da det fremmer en god læringsproces.

Fordelene ved de IT-baserede læremidler opvejer derfor langt kritikken, der er forbundet med brugen af IT-læremidlerne. Kritikken går på, at særligt iPads gør børnene inaktive og desuden ikke har meget med fodbold at gøre. Men både fodboldkulturen og fodboldretorikken er tydeligt repræsenteret i f.eks. undervisningsmaterialerne og i selve det, at man er i klubben til fagtræningen, og derved introducerer barnet til foreningslivet og en idrætskultur.

For at opnå en god dialog imellem skolerne og projektet er det vigtigt, at projektets metoder beskrives indgående. Til dette foreslås bl.a. en Facebook side, og at øvelserne præsenteres på den hjemmeside, hvor evalueringens resultater fremlægges.

Tema 3: Effekterne af en helhedsindsats

Helhedstrekanten - det ligeværdige samarbejde?

Projekt Helhed har som vision at skabe et samarbejde mellem skole, fritid og familien for at fremme det enkelte barns motivation for en indsats i skolen og til fodboldtræningen. Samarbejdet mellem skole og fritid er, som tidligere diskuteret, formaliseret igennem et partnerskab. Men for det tredje hjørne, familiehjørnet, eksisterer ikke et konkret partnerskab, og derved kan man sætte spørgsmål ved den reelle ligeværdighed i samarbejdet.

I stedet viser analysen, at de sociale indsatser i B1909 har et fællesskab som på en række områder har træk fra familien som ”organisation”. Både i form af stemning, aktiviteter og konkrete tilbud i klubben. Måske som en naturlig konsekvens af den manglende forældreopbakning. For når børnene kommer sultne hen til klubben eller har glemt fodboldstøvlerne, så påvirker dette jo træningen. Så selvfølgelig løser man problemet ved f.eks. at have en frugtordning og en kasse med lånesko. Det at sørge for at skaffe opbakning fra forældrene og få dem til at huske en madpakke, fodboldstøvler, kontingentindbetalinger, kørsel til kampe osv. er måske bare for stor en mundfuld for en klub, der bygger på frivilligt arbejde (Boll, Hald, og Alsted 2012).

Men i Projekt Helhed er projektlederen og de to fodboldmatematikundervisere ikke kun

frivillige. Skolerne giver dem en løn for deres arbejde. Derfor er det netop i Projekt Helhed, at man i højere grad kan forsøge at leve op til sin egen vision om en helhedstilgang til det enkelte barn ved at lægge en strategi for at gøre forældrene til ligeværdige partnere i samarbejdet. Som beskrevet under tema 1 om partnerskaber kunne en del af denne strategi være, at projektlederen deltager i formelle sammenhænge på skolen, som forældrene også er en del af. Dette ville ikke bare gøre hverdagen lettere for Projekt Helhed, men generelt for hele klubben og dermed i sidste ende fremme børnenes trivsel.

På workshoppen blev helhedstrekanten og det ligeværdige samarbejde diskuteret. Her blev ligeværdighed forbundet med dialog, anerkendende tilgang til hinanden og måske endda, at man udskifter begrebet ligeværdighed med samspil eller medspil. Desuden blev det nævnt, at man skal huske på, at for mange forældre er skolen autoriteten, og at man i dette samarbejde simpelthen har forskellige roller at udføre. Hvis man prøver at presse en særlig form for samarbejde ned over f.eks. forældrene, risikerer man at tage børnene som gidsler og i sidste ende at skabe et negativt skred i ligeværdigheden i stedet for at fremme den. Det er derfor vigtigt, at man tager det op fra sag til sag i stedet for at fastsætte alt for stramme overordnede rammer for det ligeværdige samarbejde.

Mangel på hold til pigerne og for de børn, der er blevet for gamle til Projekt Helhed og Fodboldskolen

En større grad af forældreopbakning i form af bestyrelsesarbejde kunne være med til at løse et andet problem i B1909. Som tidligere beskrevet udtrykkes der frustration over manglende hold at sluse børnene over i, når de bliver for gamle til Projekt Helhed og Fodboldskolen, på samme måde som der mangler trænere og faciliteter til pigeholdene. Det er bestyrelsen, der i sidste ende bestemmer, hvordan pengene og ressourcerne skal fordeles og dermed hvilke træningsmuligheder, der tilbydes forskellige grupper. Og hvis man ønsker at gøre forholdene bedre for ungdomsrækkerne, må man sørge for, at der sidder forældre i bestyrelsen, som har interesser i netop disse årgange. Men som tidligere beskrevet ved mange forældre af anden etnisk baggrund ikke, hvordan den danske foreningsmodel fungerer, og at man f.eks. deltager i generalforsamlingen for at få indflydelse. Ved at lægge en konkret strategi for at få oplyst forældrene om, hvordan en frivillig fodboldklub fungerer, kunne det være en anden vej til at gøre forældrehjørnet i samarbejdet mere ligeværdigt og skabe større opbakning fra forældrene.

På baggrund af workshoppen blev det bemærket, at klubben tidligere har haft forældre til børn i klubben i bestyrelsen, men da børnene flyttede til en anden klub faldt interessen for bestyrelsesarbejdet. Desuden har klubben haft en forældreforening, som ungdomsafdelingen pt. arbejder på at få op at stå igen.

Effekterne af projektet

Formålet med Projekt Helhed og helhedsindsatsen deri var at skabe større trivsel, læringsparathed og forbedre de faglige effekter hos børnene. Umiddelbart peger analysen i evalueringen på, at projektet rent faktisk gør en positiv forskel på alle disse fronter. Man kan også se det i projektets egne data, som viser, at børnene gør fremskridt, hver gang de besøger projektet. Der må dog tages forbehold i forhold til denne konklusion, da evalueringen ikke har haft mulighed for at foretage statistiske og sammenlignende analyser af børnenes skolefærdigheder. Evalueringen viser imidlertid, at børnene foretrækker at være i B1909 frem for

i skolens SFO, til trods for at Projekt Helhed har så stort et skolefagligt indhold og ikke har computerspil i traditionel forstand. Men måske vil børn rent faktisk gerne det skolefaglige. Især når det bliver serveret på en anden måde end i skolen og ikke mindst som supplement til fodbolden, hvor de deltager frivilligt.

B1909 er en klub, der tager et socialt ansvar

Aktivitetsforeninger har normalt kun blik for selve aktiviteten («Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer.» 2007). Men dette kendetegner ikke B1909 i dets daglige virke og den selvforståelse, de interviewede fra klubben giver udtryk for. Her har man nemlig ikke kun blik for det fodboldmæssige, men har i høj grad også indset det sociale behov hos børnene og aktivt arbejder med det. Det betyder ikke, at klubben ikke ønsker flere medlemmer og dygtigere fodboldspillere, men som en ansat i B1909 forklarer, ”så kommer børnene med mere i sportstasken end fodboldstøvler”. Denne indsigt i foreningen er vigtig for de muligheder, Projekt Helhed har i klubben. For det giver netop plads til, at projektet kan inddrage metoder, der ikke umiddelbart har noget med aktiviteten fodbold at gøre. Altså et større råderum, så det enkeltes barns behov kan tilgodeses.

Opsamling

At gennemføre en helhedsindsats med samarbejde mellem skoler, forening og familier ser ud til at have positive virkninger på børnenes faglige kunnen, trivsel og læringsparathed. Dog må man diskutere, om familiehjørnet i helhedstrekanten indgår i et ligeværdig samarbejde med de andre parter, eller om klubben overtager de funktioner, som familien normalt varetager i forbindelse med foreningsidræt. B1909 er i denne forstand ikke en traditionel aktivitetsforening, da den tager et stort socialt ansvar overfor børnene i området. Man bør dog i fremtiden forsøge at involvere forældrene i højere grad, så man ad den vej kan skabe en social bevidsthed og et større engagement hos forældrene, så der f.eks. kan startes initiativer for hold til pigerne.

Tema 4: Betydningen af skolernes og B1909s indbyrdes placering og stedernes fysiske rammer

Afstanden mellem skolerne og B1909

Som beskrevet i afsnittet om børnene i projektet viser undersøgelser, at der er færre børn af anden etnisk baggrund, som er medlem i foreninger, end børn i gennemsnit er i Danmark. Blandt andet fordi der mangler forældreopbakning, som f.eks. gør transport til og fra træning og kampe til en stor udfordring (Rasmussen 2008; «Fremtidens Vollsmose. Spor 1. Udredningsrapport og faktakatalog om Vollsmose» 2012).

At B1909 og skolerne således ligger i gåafstand betyder, at udfordringen med transport til træningen er mindre. Det er både hurtigt, i teorien ufarligt og nemt for børnene på egen hånd at komme fra skolen til klubben.

Alligevel har dette mellemrum af afstand og transporttid voldt projektet og skolerne udfordringer, da børnene fra 1. klasserne fra H.C. Andersen Skolen var for små til at kunne

klare turen alene, uden at der opstod for store konflikter. Desuden kom det frem på workshopen, at cykelstierne til tider er plaget af knallerter, der kører meget stærkt og er til fare for børnene. Løsningen på udfordringen er, at én fra projektet henter og bringer 1. klasserne, hvorved antallet af børn og sessioner om formiddagen måtte reduceres.

Men mellemrummet af afstand og transporttid har også vist sig at indeholde en fordel, da der her er tid og mulighed for at have ”de små samtaler” med børnene, der kan være vigtige for deres trivsel.

Lærerne har udtrykt bekymring for, at vigtig kommunikation ikke når frem til forældrene. Desuden viser analysen, at lærerne mangler generelle informationer om projektet, men at lærerne samtidig har svært ved at afse tid til flere møder. At én fra projektet jævnligt besøger skolen, er med til, at der skabes et rum til kommunikation mellem projektet, lærerne og forældrene. Det bør undersøges, om dette rum kan udnyttes til at overlevere de vigtige beskeder og måske endda videregive de daglige generelle informationer om projektet.

Allerede fra 2. klasse udgør afstanden mellem B1909 og skolerne ikke noget problem af betydning, da børnene selv kan transportere sig frem og tilbage.

Et positivt om end uforudset resultat af dette er, at B1909 kan fungere som en fritidsordning, hvor computerspil i skolens SFO tilsyneladende er blevet erstattet af fodboldaktivitet kombineret med et skolefagligt fokus. Et arrangement der umiddelbart er en fordel for alle parter. Agerer klubben fritidsordning for børnene, bør betydningen og omfanget dog undersøges nærmere.

De fysiske rammer i skoleklassen versus klublokalet

Rammerne i klublokalet kan også noget, som rammerne i skoleklassen ikke kan. I B1909 forstyrrer bevægelser ikke, fordi lokalerne er så store. Bevægelserne hører derimod hjemme i klubben, da det er et sted for fysisk aktivitet. Det betyder, at hvis børnene har brug for det, kan de i højere grad lade kroppens bevægelser være en del af læringssituationen, uden at de behøver at tage nær så meget hensyn til resten af undervisningen.

Rammerne betyder også noget for, at undervisningsmaterialerne kan ligge klar på bordene. Dermed kan der komme flow i den stationstræning, som undervisningen er baseret på. Man kan reagere hurtigt, når børnene begynder at miste fokus med én slags opgave, så de lynhurtigt kan sendes over til den næste type af opgave.

I en ny rapport fra SFI og skrevet af Beatrice Schindler Rangvid forklares det, at jo mere effektiv undervisningen er, jo klogere bliver børnene. Der peges især på betydningen af at få praktiske ting gjort i orden – ladet computeren op osv. Det er mere sådanne ting, der fremmer læringen end antallet af undervisningstimer (Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen. 2013).

Man skal derfor være varsom med at flytte fagtræningen til mindre lokaler end de nuværende, da det kan få betydning for projektets effektivitet og muligheder.

På workshopen blev det bemærket, at det heller ikke er uden problemer for B1909 at have projektet i dets klublokaler. Det kræver økonomi og ressourcer af B1909 at stille klublokaler og træningsanlæg til rådighed for projektet (rengøring, mandskab, slidtage og reparationer af møbler, tæpper mv.). Penge som B1909 forsøger at skaffe på anden måde, forklarer næstformand Cristian Frederiksen.

Betydningen af at bevæge sig fra tvungne rammer til frivillige rammer

I den fysiske afstand mellem skolen og B1909 ligger også det symbolske i, at børnene fysisk bevæger sig væk fra det "tvungne" i skolen til det "frivillige" i B1909. Børnene har ikke selv valgt at bruge deres tid i skolen, men det er derimod af egen fri vilje, at de tilbringer tid i B1909.

Dette er en værdifuld forskel, som kan bidrage til en dannelse af børnene. I Projekt Helhed har man f.eks. mulighed for at forlange et ordentligt sprog, samarbejde og en stor arbejdsindsats. Alternativet er, at børnene ikke må komme der.

Skolerne har ikke samme mulighed for at gribe til udelukkelse af enkelte elever i undervisningen, da de er underlagt andre regler end foreninger. Men udelukkelsen i B1909 er for alvor først anvendelig som en sanktion, fordi børnene ser det som et tab af privilegier, hvor alternativet kan være den almindelige skoleundervisning, hvilket for nogle børn svarer til at gå glip af et frikvarter.

Denne symbolske "frivillighedsrejse" fra de tvungne rammer til de frivillige rammer er derfor noget af det mest betydningsfulde for mulighedsbetingelserne i projektet. Det er der, man finder et momentum til at kunne gøre en forskel for børnene. Det er derfor også yderst vigtigt, at man bevarer denne frivillige ramme om indsatsen og samarbejdet, så "frivillighedsrejsen" kan 'udnyttes'. Det betyder ikke, at man nødvendigvis skal skifte skolens fysiske rammer ud med foreningens. Fodboldmatematik på H.C. Andersen Skolen er et skifte fra klasselokalet til skolens hal, men her fungerer "frivillighedsrejsen" også. Men man må formode, at det er svært at foretage en "frivillighedsrejse" internt i et klasselokale, da klasselokalet i sin essens er "en ufrivillig ramme".

På workshoppen blev det også nævnt, at det er vigtigt, at denne frivillighed ikke bliver politisk påtvunget i forbindelse med gennemførelsen af heldagsskolen.

Opsamling

At børnene både mentalt og fysisk bevæger sig fra de "tvungne" rammer i skolen til de "frivillige" rammer i Projekt Helhed ser ud til at være vigtigt for at skabe det dedikerede fokus på det faglige arbejde, som opleves hos børnene i projektet. Ved at projektet betragtes som et privilegium, har man muligheden for at udvikle en dannelse hos børnene, hvor de f.eks. lærer om konsekvenserne af deres handlinger. Nogle børn er så glade for at komme i Projekt Helhed og B1909, at de erstatter skolens SFO med de tilbud, de kan få i klubben. Her er det essentielt, at afstanden mellem klubben og skolerne ikke er længere, end at børnene selv kan komme frem og tilbage mellem skole og klub.

At kunne anvende klubbens relativt store klublokaler som ramme for fagtræningen er også vigtigt, da det dels muliggør stationstræningen, hvorved man kan holde motivationen for det faglige arbejde oppe, og dels giver rammerne plads til, at børnene kan bevæge sig uden at forstyrre de andre, når de arbejder med det faglige.

Afsluttende bemærkninger

Hvordan kan projektet forankres i fremtiden?

Det er evalueringens klare opfattelse, at projektet har en stor og vigtig rolle for de børn, der deltager i projektet. Dels højnes deres skolefaglighed, ved at projektet fremmer de grundlæggende fagkundskaber inden for læsning og aritmetik. Dels introduceres de til et aktivt foreningsliv. Vigtigst af alt er, at børnene selv oplever det som sjovt og som et privilegium at være med i projektet. Skolerne kan bruge projektet som et pædagogisk redskab, hvor børnene kan få en pause i løbet af heldagsskolen. Men projektet kan også være med til at sikre, at skolens elever opnår et grundlæggende kendskab til både dansk og matematik.

For B1909 er projektet med til at give flere medlemmer til klubben, samtidig med at det for fodboldskolens træning også er et pædagogisk redskab, som kan give en pause fra fodboldtræningen.

Det er derfor evalueringens klare anbefaling, at projektet føres videre, når nuværende projektperiode ophører.

- Dog anbefales det, at projektet øger informationsniveauet. Dels omkring projektets metoder og dels den daglige kommunikation mellem skole og projekt. Derigennem antager evalueringen, at det bliver lettere for lærerne at planlægge klassernes undervisning i forhold til projektets dagligdag. Ligeledes i højere grad at arbejde sammen med projektet om at bruge dets resultater og erfaringer i andre sammenhænge i skolen.
- Derudover anbefaler evalueringen, at man fremadrettet etablerer formelle partnerskabsaftaler. Dels mellem skolerne og projektet og dels mellem projektet og de kommunale beskæftigelsesorganisationer.
- Slutteligt er det evalueringens anbefaling, at der fremover sikres et bedre grundlag for kvantitative og longitudinelle undersøgelser af projektets resultater, så en mere objektiv vurdering af dets effekter kan afdækkes.

Hvordan kan projektet så videreføres? Det er ikke realistisk, at fonde vedvarende vil støtte projektet. Derfor må der på længere sigt findes andre løsninger, såfremt man ønsker, at dette samarbejde om matematik- og læsetræning mellem Vollsrose-skolerne og B 1909 skal fortsætte. Man kan forestille sig tre alternative modeller derfor.

1. Den enkle model er, at begge parter – B 1909 og skolerne – ser en interesse i projektet: Børnene bliver dygtigere, og B 1909 får flere medlemmer. Derfor bidrager begge parter til de nødvendige ressourcer i projektet, for at det kan videreføres.
2. Hvis model 1 ikke er realistisk – og der ikke findes den fornødne økonomiske vilje til det – kunne en beskeden økonomisk bevilling fra Odense Kommune være løsningen. Evt. ved at flytte midler fra andre fritidsordninger til dette projekt.
3. Det mest perspektivrige ville imidlertid være at indpasse projektet i den kommende heldagsskole og de rammer for et samarbejde mellem skoler og foreninger, som der lægges op til en udvikling af. Projektet har allerede været et 'modelprojekt' for et sådant samarbejde.

Kan projektet gennemføres med samme effekt i andre boligområder?

Hvis et lignende projekt skal gennemføres i andre boligområder, der svarer til Vollsmose, bør man være opmærksom på følgende forhold, som har vist sig at have betydning i Projekt Helhed:

- At børnene kan klare afstanden fra skole til forening på gåben. Eller at man i høj grad er opmærksom på transport problematikken.
- At børnenes deltagelse i idrætsaktiviteten i foreningen er frivillig og af børnene opfattes som et privilegium.
- At indholdet og rammerne for selve indsatsen er tydelige og ikke mindst ambitiøse.
- At rammerne for både fagtræning og fodboldmatematiktræning tillader stationstræning og stor grad af resultatproduktion for det enkelte barn.
- At de udvalgte idrætsforeninger har fokus på mere end blot den gældende sportsaktivitet.
- Eventuelt at sikre ressourcer i samarbejdet, der har deres daglige gang i både skolen og i foreningen.
- At man formulerer en præcis partnerskabsaftale og udarbejder retningslinjer for kommunikationen.
- Hvis man anvender tankegangen bag Helhedstrekanten som udgangspunkt for indsatsen, skal man definere, hvad der menes med ligeværdighed i samarbejdet mellem de tre parter.

Litteraturliste

- Anderson, Sally. 2002. *At bevæge sig – fra klient til individ. Evaluering af Det Idrætspolitiske Idéprogram*. Institut for Idræt. Københavns Universitet.
- Aberg, M.A., N. Aberg, R. Sundberg, A. Winquist, og K. Torén. 2009. Fish intake of Swedish male adolescents is a predictor of cognitive performance. *Acta Paediatr* Mar;98(3):555-60. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19006530>.
- Aziz-Zadeh, L, og A.R. Damasio. 2008. Embodied semantics for actions: Findings from functional brain imaging. *Journal of Physiology* 102: 35–39.
- Baker, Celia R. 2013. Early exposure to basic math concepts is vital to avoid innumeracy later on, Missouri study says. In: *Deseret News*. <http://www.deseretnews.com/article/865573331/Early-exposure-to-basic-math-concepts-is-vital-to-avoid-innumeracy-later-on-Missouri-study-says.html?pg=all>.
- Berthelsen, Anders Wedel. 2001. *Odense dengang i 70'erne*. Forlaget Skulkenborg.
- Binkofski, F., G. Buccino, og L. Riggio. The mirror neuron system and action recognition. *Brain and Language* 89: 370–376.
- Boll, Frederik C, Jacob M Hald, og Nanna G Alsted. 2012. *Frivillig Koordinering - Hvorfor og hvordan En grundbog for udvikling af bæredygtige frivillige miljøer*. Ankerhus Forlag.
- Christensen, Arnfinn. 2013. Sådan lærer svenske elever at stave og skrive med rekordfart. I: *Videnskab.dk*. <http://videnskab.dk/kultur-samfund/sadan-laerer-svenske-elever-stave-og-skrive-med-rekordfart>.
- Den Sammenhængende Skoledag for 0.-6. klassetrin*. 2012. Odense Kommune.
- Due, Elisabeth. 2008. *Effekten af en tidlig læsestart*. <http://legeskolens.dk/articles/effekten-af-en-tidlig-laesestart-26/>.
- Due, Kenn. 2013a. *Antal hold i B1909 fordelt efter rækkerne fra efterår 2010 – forår 2013*.
- Due, Kenn. 2013b. *Antal hold i B1909 fra efterår 2003 til forår 2013*.
- Due, Kenn. 2013c. *Oversigt over U9-U11 holdenes turneringsresultater 2010 - 2012*.
- Ejersbo, Lisser Rye. 2012. Hjernen og matematiklæring. I: *Folkeskolen.dk*. <http://www.folkeskolen.dk/516462/hjernen-og-matematiklaering->
- Flyvbjerg, Bent. 2006. Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative inquiry* volume 12 (2).
- Flyvbjerg, Charlotte, og Nanna Ziegler. 2013. *Normskred i Vollsmose*. P1 Dokumentar. 7. marts. *Fremtidens Vollsmose. Spor 1. Udredningsrapport og faktakatalog om Vollsmose*. 2012. Odense Kommune.
- Gibbs, Raymond W. 2007. *Embodiment and Cognitive Science*. Cambridge University Press.
- Glenberg, Arthur M., Marc Sato, Luigi Cattaneo, Daniele Palumbo, og Giovanni Buccino. 2008. Processing abstract language modulates motor system activity. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology* 61(6): 905–919.
- Gregersen, Martin Treumer. 2013. Vi bruger enormt meget tid på at opdrage drengene. Etniske minoritetsdrengene i dansk ungdomsfodbold. I: Agergaard, Sine og Hans Bonde: *Integration gennem kroppen. Idræt, etnicitet og velfærdspolitik*. Museum Tusulanums.
- Guide til PARTNERSKABER. Om samarbejde mellem frivillige og offentlige organisationer*. 2007. DGI Fyn og Region Syddanmark.
- Gulløv, Eva, og Susanne Højlund. 2006. *Feltarbejde blandt børn. Metodologi og etik i etnografisk børneforskning*. Gyldendal. Nordisk forlag.
- Hansen, Benny, og Jan Pedersen. 2006. *En forståelsesramme for selvværds- og adfærdsproblemer i folkeskolen*. Børn og Ungeforvaltningen Serviceafdelingens Ungeafsnit Odense Kommune.

- Hansen, Mogens. 2009. *B1909 - Fodbold med hjertet*. <http://www.b1909.dk/page.asp?objectid=8B4C56E8EAFB41B7B7A9A680B497C1A2&zcs=contentsection.dk>.
- Harland, Tony. 2010. Vygotsky's Zone of Proximal Development and problem-based Learning: Linking a theoretical concept with practice through action research. *Teaching in Higher Education*.
- Herdis Weins, og Herdis Ammons. 2013. *Vollsmose - Visit Vollsmose er din indgang til Vollsmoses mangfoldige tilbud - Oplev Vollsmose - Kultur - Vollsmoses historie*. Åbnet Februar 12. <http://www.vollsmose.dk/VisitVollsmose/Oplev%20Vollsmose/Vollsmosekultur/Vollsmoses%20historie.aspx>.
- Hillman, Charles. 2013. *The Relation of Childhood Fitness to Brain Health, Cognition and Achievement, presentation*: Next practice in physical education and movement science" præsenteret ved Nord-Plus conference, Maj, University of Southern Denmark. <http://static.sdu.dk/mediafiles//A/8/7/%7BA870F76E-80D4-4FD6-BAEE-264DFA3FFA24%7DCharles%20H.%20Hillman%20Slides.pdf>.
- Hillman, Charles H., Matthew B. Pontifex, og Arthur F. Kramer. 2009. The Effect of Acute Treadmill Walking on Cognitive Control and Academic Achievement in Preadolescent Children. *Neuroscience* February 3: 1044–1054.
- Høyer-Kruse, Jens, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel, og Bjarne Ibsen. 2008. *Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet*. *Movements*, 2008:8. Syddansk Universitet, Institut for Idræt og Biomekanik.
- It-løft til alle fag i folkeskolen - Ministeriet for Børn og Undervisning*. 2013. www.uvm.dk. <http://www.uvm.dk/Aktuelt/~UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2013/Mar/130322-It-loeft-til-alle-fag-i-folkeskolen>.
- Karoff, Helle Skovbjerg. 2010. *Leg som stemningspraksis*. Danmarks Pædagogiske Universitets-skole Aarhus Universitet.
- KIPP Public Charter Schools: Knowledge Is Power Program*. 2013. <http://www.kipp.org/>.
- Kvale, Steinar. 1997. *Interview : en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag. <https://www.odensebib.dk/ting/object/746100%3A21852961>.
- Lin, Raishay. 2011. Math research reveals early-learning needs. In: *eSchool News*. <http://www.eschoolnews.com/2011/07/25/math-research-reveals-early-learning-needs/>.
- Lindgaard, Mette, og John Ryding Olsson. 2005. *Power i projekter & porteføljer*. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.
- Lindqvist, Gunilla. 2004. *Vygotskij om læring som udviklingsvilkår: kapitler af Lev Vygotskijs Pædagogisk psykologi og hans artikel "Forholdet mellem oplæring og udvikling": kommenterede som historie og aktualitet*. Århus: Klim.
- Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen*. 2013. SFI - det nationale forskningscenter for velfærd.
- Madsen, Gry, og Trine Ryttersgaard. 2007. *Taleinstituttet - Træning af arbejdshukommelse giver gode resultater*. <http://www.tale.rn.dk/HvemErVi/Artikler/Tr%C3%A6ning+af+arbejdshukommelse+giver+gode+resultater.htm>.
- Metoden: Læsesucces*. 2013. Åbnet Juni 20. http://læsesucces.dk/?page_id=24.
- Nielsen, Glen. 2013. The Usual Suspects. Daglig fysisk aktivitet og idrætsdeltagelse blandt børn med anden etnisk herkomst end dansk. I: *Integration gennem kroppen. Idræt, etnicitet og velfærds politik*. Museum Tusulanums forlag.
- Odense Kommune, Børn- og Ungeudvalget. 2013. *Rammerne for Den sammenhængende skoledag*. sagsnr.: 2012/172579.
- Overgaard, Kristian, Anders Grøntved, Inger Katrine Dahl-Petersen, og Mette Aadahl. 2012. Stillesiddende adfærd – en helbredsrisiko? *Vidensråd for forebyggelse*. www.vidensraad.dk.

- Pfeifer, Rolf, og Josh C. Bongard. 2006. *How the body shapes the way we think*. MIT Press.
- Politiken.dk. 2013. *I dag begynder sagen om angrebet på skadestuen i Odense*. I: *Politiken.dk*. Åbnet Maj 16. <http://politiken.dk/indland/ECE1856370/i-dag-begynder-sagen-om-angrebet-paa-skadestuen-i-odense/>.
- Rasmussen, Niels Just. 2013. *Vollsmose - Vi bringer dig nyhederne fra Vollsmose - B1909 siger definitivt farvel til FC Fyn*. <http://www.vollsmose.dk/Sitertools/Nyheder/b1909-siger-definitivt-farvel-til-fc-fyn.aspx>.
- Rasmussen, Pernille Vibe. 2008. *Foreninger og integration*. *Movements*, 2008:7. Syddansk Universitet, Institut for Idræt og Biomekanik.
- Ratey, John J. 2009. *Spark: The Revolutionary New Science of Exercise and the Brain*. London: Quercus.
- Sibley, Benjamin A., og Jennifer L. Etnier. 2003. The Relationship Between Physical Activity and Cognition in Children: A Meta-Analysis. *Pediatric Exercise Science* 15: 243–256.
- Skoleporten *Abildgårdskolen*. 2013. <http://si.abildgaardskolen.odense.dk/Infoweb/Designskabelon9/Rammeside.asp?Action=&Side=&Klasse=&Id=&Startside=&ForumID=>.
- Skoleporten *H. C. Andersen Skolen*. 2013. <http://www.hcandersenskolen.odense.dk/Infoweb/Designskabelon9/Rammeside.asp?Action=&Side=&Klasse=&Id=&Startside=&ForumID=>.
- Sundhedsmæssige aspekter af fysisk aktivitet hos børn – et treårigt forsøg i to kommuner ved København Ballerup og Tårnby*. 2006. København.: Sundhedsstyrelsen.
- Tettamanti, M., G. Buccino, M.C. Saccuman, V. Gallese, M. Danna, P. Scifo, F. Fazio, G. Rizolatti, S.F. Cappa, og D. Perani. 2005. Listening to action-related sentences activates frontoparietal motor circuits. *Journal of Cognitive Neuroscience* 17(2): 273–81.
- Thielemann, Larz. 2013. *At læse er at genkende ord*. I: *hjernetips.dk*. <http://www.hjernetips.dk/index.php?f=2&id=388>.
- Thomas, Moser. 2007. *Kropsforankret læring og aktivitet som pædagogiske begreber*. Akademisk Forlag.
- Tomporowski, Phillip D., Catherine L. Davis, Patricia H. Miller, og Jack A. Naglieri. 2008. Exercise and Children's Intelligence, Cognition, and Academic Achievement. *Educational Psychology* Volume 20, Issue 2, (Juni): 111–131.
- Trudeau, François, og Roy J. Shephard. 2008. Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 5:10.
- Træning af arbejdshukommelsen kan understøtte indlæringen i skolen*. 2013. Åbnet Juni 20. <http://www.mikrov.dk/produkter/specialp%C3%A6dagogik/hukommelsesleg-flex/viden-om/tr%C3%A6ning-af-arbejdshukommelsen-kan-underst%C3%B8tte-indl%C3%A6ringen-i-skolen.aspx>.
- Tyre, Peg. 2013. *When You Pick a School, Remember That Math Matters*. <http://www.takepart.com/article/2013/03/19/how-choose-school-part-4-math-matters?cmpid=wfs-fb>.
- Vollsmose.dk. 2013. *Vollsmose - Nyheder, NetTV, aktiviteter og meget mere fra bydelen Vollsmose*. I: *Vollsmose.dk*. Åbnet Februar 14. <http://www.vollsmose.dk/Vollsmose%20NU.aspx>.
- Zaretskii, V.K. 2009. The Zone of Proximal Development What Vygotsky Did Not Have Time to Write. In: *Journal of Russian and East European Psychology*: 2009.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2013:7 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling'
- 2013:6 Michael Fehsenfeld, Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: YOUR GAM3: Gadeidræt i udsatte boligområder.
- 2013:5 Jan Toftegaard Støckel: Fysisk aktivitet i skolefritidsordninger: En analyse af institutionsstrukturer og kulturer under forandring.
- 2013:4 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser.
- 2013:3 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ – Bevægelse i lokalområdet: Samlet evaluering af otte kommunale anlægsprojekter til fremme af rekreativ fysisk aktivitet.
- 2013:2 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Anbragte Børn i Bevægelse.
- 2013:1 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Lau Tofft-Jørgensen: Fritidsfaciliteterne i Fredensborg Kommune.
- 2012:17 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Naturparken Mellem Bakkedrag og Dalstrøg - Evaluering af en omdannet græsmark ved boligbebyggelse i Sønderborg.
- 2012:16 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: En Voldsom Omvej - Evaluering af en omdannet støjvold i Solrød.
- 2012:15 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Pixlpark - En Digital Legeplads - Evaluering af en omdannet plads i en ny bydel i Roskilde.
- 2012:14 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Et bevægelseseksperimentarium - Evaluering af en omdannet park ved Sundhedscentret i Nykøbing Sjælland.
- 2012:13 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Sidesporet - Evaluering af en omdannet asfaltplads ved Nørre Aaby station.
- 2012:12 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Opfordring til udfordring - Evaluering af omdannede restarealer i Kolding Bycentrum.
- 2012:11 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Byens Arena - Evaluering af en omdannet parkeringsplads ved boligbebyggelse i Høje Gladsaxe.
- 2012:10 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Dronningens Bastion - Evaluering af en omdannet bastion på et historisk voldanlæg i Fredericia.
- 2012:9 Thomas Skovgaard, Kurt Lüders, Jesper von Seelen, Mette Munk Jensen, Bjarne Ibsen, Casper Due Nielsen og Tobias Marling: Svømning i den danske folkeskole.
- 2012:8 Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen: Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro: Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active.
- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv: Et litteraturstudie om naturlige omgivers betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Resource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.

- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet: Kvalitativ analyse af den kommunale planlægnings- og implementeringsproces forbundet med projektet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konference rapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idrætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel, Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.

- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af ”Krop og læring – Mere styr på eget liv”.
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.